

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Cincispredece ani din activitatea Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. (Continuare). — Cestiunea educatiunii femeii. (De dr. Petru Span). — Procese verbale ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luate in sedintiele dela 21, 25 Augustu si 18 Septembrie st. n. 1888. — List'a membrilor de nou insinuati la adunarea generala a Asociatiunei transilvane ținuta in Abrudu la 4 si 5 Augustu st. n. — Bibliografia. — Erata. — Scól'a superióra de fetitie din Sibiu (colecte).

Cincispredece ani din activitatea Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

(Urmare).

A dou'a adunare generala ținuta in Brasiovu 28—30 Iuliu n. 1862 a fostu un'a din cele mai bine cercetate, mai instructive si memorabili in acesti 27 de ani, la a cărei deschidere au asistatu preste optu sute de membri. Aici a fostu unde presedintele A. br. de Siagun'a citandu cunoscut'a judecata a lui Bonfiniu a constatatu din nou, că romanii 'si iubescu mai multu limb'a decâtu viati'a: Aici protopopulu Ioanu Popasu voindu a multiamí lui Ddieu pentru câte ajunsese a vedea până in acea óra, cuventulu seu salutatoriu 'lu inchieie cu o rugaciune inaltiaa càtra ceriu, la a cărui ascultare se inaltiaa pepturile si ochii multora se simtia udati; aici literatii romani au desbatutu mai întâiu in audiulu unei adunari numeróse ortografi'a limbei; totu aici fusera ascultate siese dissertatiuni asupr'a diverselor materii prevediute in program'a Asociatiunei. Ceea-ce a datu inse renume mai durabile acelei adunari a fostu expositiunea de manufacture si producte esite numai din màni romanesci, manufacturele in partea loru cea mai mare pregatite de càtra femeile nóstre. Acesta si fusese unulu din scopurile principali ale urđitorilor acelei expositiuni, cá se dea femeiloru nóstre ocaziune de a arată ce potu si ele in comparatiune cu femeile altoru popóra conlocuitoare. Daca presedintele disese, că ori-cátu amu ținea noi de modesta expositiunea, pe exc. sa, l'a uimitu, apoi persóne fórté competente de alte limbi, care au visitatu acelea patru sale incarcate cu obiecte bine ordinate, au fostu de aceeasi parere. Mai nimeni nu asteptase atáta càtu au vediatu, căci cui pasase până in acelea dile, cá se intrebe, ce póte femeia romana? Barbatii prin mijlocirea statutelor reuniunei de femei le càstigasera acestora

unu renume de filantropia; mai lipsia inse cá se le aduca omagiu muncii si devotamentului loru pentru familia. De atunci, dela acea epoca incepuramu se citimu in unele foi publice, că romanele ar' fi francesele orientului.

Nu trecusera doi ani dela infiintierea Asociatiunei si totusi adunarea fu in stare de a votá din venituri in sensulu statutelor 1200 fl. partea cea mai mare pentru burse si premii. *Sed quid hoc ad tantam sitim?* Acésta intrebare latina eu o intielegu asia, că inainte cu 25 de ani se simtia lipsa mare de romani trecuti nu numai prin gimnasiulu superioru, ci si prin facultatile dela universitate, se cereau profesori buni la gimnasiile romane de nou infiintiate; advocati abia aveamu vre-o diece in totu coprinsulu acestei tieri; despre ingineri si medici romani se mai vorbia inca numai cá de raritate; la academi'a juridica din Sibiu, se aflau câte 70—80 studenti romani, pe cari inse d a ca esiau buni si iubitori de labóre, pre toti 'i luá statulu cu atátu mai usioru in servitiulu seu, cu càtu erau deprinsi mai bine in cele trei limbi ale patriei. Unele episcopii ajunsese că se simtia lipsa de concurenti la facultatea teologica. Multime de tineri si parintii loru asteptau se fia ajutati de càtra poporulu intregu intru continuarea studiiloru si anume, indata atunci prin Asociatiunea transilvana. Se nu uitamu, că până in acea epoca fonduri pentru stipendii la ambele confessiuni erau fórté puține. Pre lãnga tóte acestea ómenii mai reflectau inca si la alte professiuni ale vietiei si mai alesu la frumosulu si prea onorificulu statu militariu, la tehnica cu tóte ramurile sale, la farmacia, la cultivarea artelor frumóse. Si dupa tóte acestea unde remanea incuragiarea comerçului si a industriei? Dintru odata inse mai cerura si literatii cultivarea limbei, a literaturii, a sciintieloru preste totu, prin urmare inpartirea loru in sectiuni. Erá usioru de prevediatu, că sum'a totala a inteligentii nóstre superióre, a ómeniloru trecuti prin sciintie si iubitori de acestea erá multu mai puçina decâtu se póta

coperi indata atunci toate lipsele si ca trebuie se mai avemu patienti'a mare pana ce voru veni dela facultati cateva sute de oameni tineri preparati foarte bine in stiintiele speciale ce si voru fi alesu ca professiuni de subsistentia, sau pote si din predilectiune si pasiune nobila; zelulu inse si bucuri'a ca acum'a ne sta deschisu si noue nemarginitulu campu alu stiintieloru si alu tuturor profesiuniloru oneste, facea pe oameni se uite partea materiala a problemei; multi ar' fi voitu se ne apucamu de toate dintru odata, precum se intenpla chiaru si astadi din unele parti, fara a vedea, ca nici statulu care dispune de milioane nu se pote apuca dintru odata nici de toate reformele cele mai necesarie. In sfer'a de activitate trasa pentru Asociatiunea noastra, se cerea din capulu locului, precum amu premisu si mai susu, unu venitu anualu siguru de 40 pana in 50 mii florini, adeca interese dela unu milionu fl. Dara unde era milionulu? Inaintea dualismulu din acestu mare Principatu intrau pe anu contributiuni directe si indirecte in tesaurulu monarchiei 19—20 milioane. Astadi cine scie? Se pote ca intra indoitu atata. Institutele nostre eclesiastice, gimnasiile, sutele de scole prin comune cerea asemenea sute de mii pe fiacare anu. Pre langa toate acestea la noi ca si la alte popora se ceru cativa ani, pana candu unu asiedimentu nou inca pre atatu de folositoriu ajunge la cunoscinti'a masseloru poporului si castiga increderea lui. „Stati se vedemu in ce mani se afla cutare asiedimentu, cine'lu conduce, cui si catu folosesece“, asia 'ti vorbescu glotele in casuri de acestea.

In decursulu anulu 1862 si mai virtosu in urmarea adunarei generale dela Brasiovu inpreunate cu expositiunea, fondulu care la inceputu fusese 5600 fl. pana la adunarea din 1863 crescuse la sum'a de 20.466 fl. 87 cr.

Asociatiunea noastra avu rar'a fericire de a si fi castigatu iute increderea tuturoru acelora cari 'i cunoseau scopulu; ea inse avu se suferu in vre'o patru ani urmatori oresicum prin parasire chiaru din partea urditoriloru ei, de catre aceia cari o iubia mai multu si erau ingrijati mai de aproape de prosperarea ei. Si pentruce acesta? Pentruca in urmarea unui destinu crudu si necrutatoriu aceiasi barbati cari 'i dedesera ei viatia, au fostu totodata constrinsi a lupta din toate puterile pentru asigurarea definitiva a autonomiei bisericesci, a fonduriloru si a scololoru confessionale, precum a se si arunca in valurile politicei militante, curmata in 1866 prin doue resboie cumplite, in care fusese incurcata monarchi'a. Apoi este vechia dicatorea, ca intre arme stiintiele tacu; eu inse adaogu, ca ele si intre luptele parlamentarie se simtu foarte genate si distrase.

Cu toate acestea pedeci aruncate in calea Asociatiunei nostre se urmarimu activitatea ei si mai departe.

Adunarea generala a trei'a s'a tinutu la Blasiu in 7 si 8 Septembrie 1863 adeca tocma pre candu atatu presedintele Andreiu br. de Siagun'a catu si unu numeru respectabile alu membriloru era tinuti a participa necurmatu la lucrarile dietei Transilvane in Sibiiu, cum si a fi toti cu atentiune incordata la mersulu afaceriloru publice ale tiei, pre candu se lucra pentru a fi sau

a nu fi; asia aceea adunare nici pe departe nu a pututu fi cercetata asia de bine ca cele doue precedente. S'au aflu presentu 61 membrii; alti 51 s'au proclamatu din nou in frunte cu dnii frati Antonie si Georgie Mocioni de Foen, fostulu gubernatoru com. Emericu Mico ca membrii fundatori si mai multi proprietari de frunte din Bucovin'a.

Din veniturile fondulu asecuratu pana la acea adunare a resultatu budgetu 2843 fl. v. a. pre langa conditiunile defipte in statute. Aici nu vomu uita, ca in adunarea anteriora dela Brasiovu averea Asociatiunei mai era inca asia de modesta, incatu atunci budgetulu s'a marginitu numai la 1200 fl., dara in cursulu anulu fondulu a totu crescutu.

Inse care din lipsele nenumerate erai se acoperi si cu acesta sumasiora de 2843 fl.? S'au votatu 1600 fl. in burse pentru studenti, 200 fl. in premii pentru doi profesionisti, 100 fl. la carti pentru biblioteca, 120 fl. la museele gimnasiiloru din Blasiu si Brasiovu, 140 fl. spelele cancelariei, 100 fl. premiu pentru o carte agronomica, 50 fl. premiu pentru fragari, 100 fl. premiu la unu bunu stenografu, 120 fl. spele neprevedute, 113 fl. remanu in reserva. Concursese se fia publicate de catre comitetu. Cati studenti erai se ajuti din 1600 fl.? 16 cu cate 100 fl., 32 cu cate 50 fl. Dara alti 300 de tineri inca asteptau ca pui de pasere.

In acesta adunare a fostu alesu in semnu de recunoscintia membru onorariu comitele Franciscu Nadasdy pe atunci cancelariu alu Transilvaniei la Vien'a, cum si Dr. Aloisiu Sentz profesoru la academi'a de drepturi si consiliariulu referente C. Schuller istoricu si filologu.

Dissertatiune scientifica s'a cetitu una, Poporulu romanu in Constitutiune de Ioanu Antonelli.

Adunarea generala a patri'a convocata la Hatiegu pe 2 Augustu 1864 a caditu totu sub impregiurarile cele mai critice ale patriei si ale monarchiei, pre candu corpulu legislativu inca totu mai functiona in Sibiiu si membrii ei deputati si regalisti daca nici nu se ținea siedintie, avu se lucre in comisiuni. La adunarea Asociatiunei au participatu totusi 60 membrii, cari au lucratu totu sub conducerea vice-presidentelui Timoteiu Cipariu.

Nicairi ca in acesta adunare nu s'a datu mai bine pe fatia flagrant'a contradicere ce exista intru a voi ca aceiasi individi, in acelasi timpu se cultive si stiintie, se se arunce si in valurile politicei militante, care absorbu tota atentiunea omului, consuma puteri, turbura spirite, scurtedia viati'a. Din bilantiulu substernutu de cassariu se vediu, ca fondulu Asociatiunei in acelu anu crescuse numai cu sum'a miserabila de 466 fl. 52 cr; de alta parte secretariulu comunica adunarei impregiurarea totu asia de neplacuta, ca atatu presedintele catu si mai multi membrii ai comitetului au fostu distrasi si absorbiti in cursulu anulu in alte afaceri importante in mesura asia de mare, incatu siedintiele nu se mai putea ținea regulatu nici intru o luna odata, ceea ce face pe adunare ca se cera modificarea statuteloru in doi §§. 23 si 30, ca adeca pe viitoriu se se alega si

câte 6 membrii suplenti, sè se si prevédia casulu in care ar absenta ambii, presiedente si vice-presiedente, cându apoi se póрте presidiulu celu mai betrànu dintre membrii.

In acésta adunare trebuia sè se aléga membrii comitetului pe alti trei ani inainte; inse dupa o conferentia separata adunarea aflà cu cale a proclama totu pe membri vechi, a nu primí nici dimissiunea secretariloru.

Càtra finea siedintiei a dou'a Ioanu Popasu atunci archimandritu, observa cu parere de reu, cà Associatiunea transilvana se ocupase până aci mai multu numai cu afacerile sale finantiali, éra „pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu' romanu“ s'a fàcutu prea puçinu; deci d-sa propune, cà sectiunile scientifice proiectate in adunarea dela Brasiovu sè se si realisedie, cea filologica in Blasiu, presiedente Cipariu; istoric'a in Brasiovu presied. Gabr. Munténu; pentru sciintiele naturali in Sibiiu, presiedinte Andreiu br. de Siagun'a.

Propunetorul vedea bine, cà numerulu barbatiloru eruditi neinjugati in serviciulu statului mai éra inca micu, si cà chiaru de ar ajunge acelu numeru, cultivarea sciintieloru inca presupune spese adesea fórte considerabili, bibliotece cu dieci de mii de volume, archive, colectiuni, caletorii si experientia vasta prin tieri departate, prin urmare si óresicare independentia materiala; dara dorintí'a densului érá, cà publiculu se aiba totdeauna inaintea ochiloru adeveratulu scopu alu acestei institutiuni, ómenii sè se mai dedea la lectura si la studiu seriosu, in fine se nu ne cufundamu cu totii in politic'a dilei fàra nici o bussola sigura. Propunerea fù adoptata in unanimitate: dara greutatile venite cu adeverata furia asupra nóstra ne fàcura se uitamu din nou acelu votu, sau adeca se'i amànamu realisarea pe alti càtiva ani inainte, cându éراسi se mai fàcù o incercare de a compune sectiuni, precum vom vedea la loculu seu.

Budgetulu votatu in acésta adunare a fostu de 2823 fl. inse numai asia, cà din budgetulu stabilitu la Blasiu au prisositu 463 fl. din cauza cà la premiile pentru meseriesi, carte agronomica si fragare nu s'au aflatu concurenti; a remasu si reserva de 113 fl. in cassa.

Impartirea sumei de 2823 fl. s'a preliminaru mai totu cá in 1863, adeca pentru studenti 1600 fl., meseriasi 200 fl. s. c. l.

Aici a ținutu protopopulu Ioanu Russu, totodata secretariu, dissertatiunea sa istorica. Despre romanii din Dacia Aureliana până la subjugarea loru prin turci.

Asia dara éca, totu se lucrà si pe càmpulu sciintieloru, càci acesta fù alu optulea studiu din cele pronuntiate până aci in adunarile generale, éra daca vomu pune lângã acestea vreo patru cuventari memorabili ale prelatului presiedente, prin care a pusu in miscare masele, vomu vedea cà nici din acestu punctu de vedere nu avému dreptu se fimu prea pessimisti. Greutatea cea mare o intimpina si cei mai renumiti carturari intru a deda la cititu de càrti pe unu poporu, pentru care póte cà intru o miie si mai bine de ani nu a scrisu nimeni pe lume nimicu in limb'a lui, sau daca se va fi scrisu

cândva ceva, scopulu a fostu sau spre a'lu orbí, sau spre a'lu batjocorí, sau si un'a si alt'a.

La propunerea d-lui protosincelu (acum archimandritu si vicariu) Nicolau Popea mai multi membri au fàcutu o excursiune interessanta dela Hatiegu la ruinele Sarmisagetusei, asupra careia vice-presiedentele in discursulu de deschidere vorbise cu multa doiosia.

Loculu adunarei viitoare fù alesu Abrudulu. Adunarea generala dela Abrudu a decursu in 27 si 28 Augustu 1865 cu multa vioiciune totu sub conducerea vice-presiedentelui Timoteiu Cipariu, in acelea dile de grea cumpana, pre cându presiedentele mitropolitu si mai multi alti barbati fruntasi urmau unii dupa altii in caletoriile loru dintre Sibiiu, Vien'a si Clusiu, mai in totu anulu, până târdiu dupa sistarea constitutiunei sub ministeriulu Belcredi succesu lui Schmerling si chiar până la cele doue resbóie din Itali'a si Boemi'a, pre cându Musele avéu se taca.

Dupa ascultarea celoru trei raporturi anuali, cu care comitetulu érá datoriu adunarei, s'au pusu la ordinea dilei 5 dissertatiuni scientifice, un'a archeologica, trei din istori'a dreptului Romei, éra un'a despre sciintiele tehnice, totu atâtea subiecte, care in acea epoca aveau mare trecere.

A dou'a di dupa discussiuni varie si prelungite asupr'a modului de a se purta contabilitatea, adunarea ajunge la intocmirea budgetului pe anulu urmatoriu, care se marginí numai la sum'a de 2100 fl. care se póte considerá prea bine cà unu semnu alu timpului in care ajunsese. Aici érá fórte instructivu a observa, cum unii ómeni rapiti de zelulu loru de a face bine la tóta lumea din acea suma saracutia, intindéu vorbe asupr'a burselor pentru juristi, filosofi, tehnici si gimnasisti, pre cându sum'a nu se ajungea nici pentru unii. Le mai vení in minte cà se preliminedie totu din acea sumusióra 400 fl. pentru o „comisiune ortografica“ ce ar fi fostu sè se convóce, din care inse éراسi nu s'au alesu nimicu, pentrucà cine érá se stea de cestuni gramaticali in acelea dile, in care érá pusa in jocu chiar existenti'a patriei si a natiunei.

Venise adeca o provocare dela Associatiunea de cultura din Aradu in acelu intielesu, ca atátu aceea càtu si cea transilvana si cea din Bucovin'a se denumésca, càte doi barbati, carii formàndu o comisiune de 6 membri se lucre pentru dorit'a unificare a ortografiei. Totu atunci se mai audi si propunerea naiva, cà pentru compunerea unui dictionariu etimologicu si a unuia in trei limbi ale patriei sè se defiga unu premiu de una suta galbini. Acésta propunere se fàcù intr'unu timpu pre cându trebuia se fia cunoscutu, cà Evangeliu Zappa pusesse unu premiu de un'a miie de galbini pentru acelasi scopu si nu se aflase nimeni care se cutedie a se supune la o labóre atátu de colosala, ba inca nici dupace Zappa lasase prin testamentu pe vecie venitululu anualu de càte un'a miie galbini pentru gramatica si dictionariu, inca totu nu voi nici unu literatu romanu se ia singuru asupr'a si o sarcina cà aceea, la care intre cele mai favorabili impregiurari si pe lângã o sanetate de feru

abia ajunge o viația de omu. Saraci literati ardeleni, ce puçinu v'ati pretiuitu labórea si fatigele vóstre spiritali si cum nu sciati distinge între austeritatea vietiei calugaresci din dilele episcopului Aronu si între modulu vietuirei, fia si celu mai modestu, din dilele nóstre. Premiu de un'a suta de galbini, óre inse in vreo doue-dieci de ani càtu ar avea se lucre cineva la unu dictionariu etimologicu, ce se manànce si ce se pórte? Dara va fi avendu elu de airea, dupa positiunea sa sociala? In acestu casu elu va despretiui bagatel'a de 100 galbini. Ce bine, cà dupa doi ani, adeca in 1867 se infiintiasa societatea academica romana in Bucuresci, care apoi ne dete ocaziune bogata de a cunósce ce insemnédia a lucrá la dictionarie si gramatice.

Adunarea generala convocata pe 28—29 Augustu 1866 la Alb'a-Iuli'a a decursu sub conducerea presiedentelui mitropolitu Andreiu bar. de Siagun'a, carele abia acum, dupa trei ani trecuti prin atâtea lupte si valori ajunsesa in stare de a mai resufla ceva si a'si rupe din timpulu pretiosu doue trei dile pentru lucrarile Associatiunei. Cuventulu seu de deschidere avù de subiectu labórea, munc'a: si provocàndu-se la teori'a renumitului profesoru Laboulaye dela universitatea din Parisu, dete membriloru se pricépa, cà fàra labóre intinsa si fàra capitaluri mari nici macaru literatur'a nu póte se aiba nici unu poporu. La lucrarile acestei adunari a participatu si mitropolitulu Alexandru Siulutiu, éra dintre ceilalti membrii au fostu de fatia numai 44, la cari s'au mai adaosu alti optu noi, numeru micu si simptomaticu acesta. Inse si afara de puçin'a cercetare a numitei adunari insusi decursulu ei asia cum ni se presenta in procesele verbali, ne dà se pricepemu, in ce gradu erau agitate spiritele ómeniloru nostri in acelu anu fòrte fatalu pentru monarchia si popórale ei, prin urmare si pentru poporulu romanescu. Numerulu membriloru scadiuse in modu insufletoriu de grija; fondulu crescuse abia la 24308 fl. 85½ cr., éra sum'a disponibilu destinata pentru coperirea nenumeratelor lipse si cerintie redusa si mai tare decâtu a fostu ea in doi ani precedenti, adeca numai la 1920. Ce erai se coperi cu aceea? 1480 fl. se votara pentru burse, restulu pentru alte trebuintie. Cu tóta acésta lipsa de venitu se audira si aici proiecte diverse, ba cà spesele administratiunei sunt prea mari, ba cà nici macar actele adunariloru generali se nu se mai tiparésca, fiindcà éca asia, tipariulu costa bani si apoi cà nu le citesce nimeni, cá si cum acelea ar fi destinate cà se le citésca numai membri din acelu anu, éra in viitoriu nimeni. In statute este prevediuta chiar publicarea unei foi periodice literarie cá organu alu Associatiunei; dara nu, unii ómeni affasera, cà si numai tiparirea actelor ar fi o prada de bani. Associatiune pentru literatura si cultura, inse fàra nici-unu organu literariu! Din contra altii cereau cà sè se faca doue stipendii pentru doi ascultatori la vre-o preparandia si pentru unu profesoru de agronomia si inca tocma in Blasiu cu salariu de doue sutisióre; salariu de batjocura tocm'a pre cându compatriotii sasi erau preparati cá se deschida in trei locuri trei scóle agronomice cu fonduri

de mai multe mii. Nici o mirare, cà atátu presiedentele si vice-presiedentele càtu si infràntulu de betrànetie si morbu mitropolitulu Alexandru incepusera se'si piérda patienti'a.

Se presentasera si la acésta adunare patru dissertatiuni, din care doue, a lui Cipariu despre ortografia si principiulu etimologicu, éra a lui Hodosiu despre istori'a literaturei italiene au fostu ascultate in prim'a siedintia, a dou'a di inse membrii 'si perdusera voi'a de a mai asculta altu ceva, decâtu critice nacajicióse asupra unor spese neprevedute, si asia a remasu cá celealte do studii, alu lui Ioanu V. Russu despre datinele sociale vechiloru Romani si alu lui A. Densusianu asupra poesiei populare romane se fia alaturate la acte si a se publicá precum s'a si intemplat.

Nici inainte nici mai târdiu despartirea membriloru dela vre-o adunare nu a fostu asia trista si insoçita de grija torturatóre pentru viitoriu, precum a fostu acésta dela Alb'a-Iuli'a din anulu 1866, si Ddieulu parintiloru nostri se ne apere cu bratiu inaltu de un'a alta epoca, care sè se mai póta asemena cu cea de atunci. Acea dispositiune sinistra a spiriteloru erá simtita chiaru dela inceputulu adunarei; ea transpirase si din cuventulu presiedentelui. Situatiunea politica din acelea timpuri pe unii membri 'i trantisera in asternutu.

(Va urmá).

Cestiunea educatiunii femeii *).

(De Dr. Petru Span).

Interesulu, ce se manifesta la tóte popórale, fatia de femeia si cultur'a aceleia, ocupa celu mai de frunte locu între curentele culturale, de cari e strabatuta viați'a actuala a societatií omenesci. Acesta este unu curentu culturalu fòrte puternicu si multu va atârna dela directiunea ce o va luá elu si asiedierea societatií omenesci pe o basa mai solida; pre care basa cu mai multa inlesnire se póta inaintá organismulu socialu, càtra idealulu perfectiunii omenesci.

Cestiunea cultivarii femeii este o cestiune vitala si între problemele sociale un'a din cele mai insemnate, insemnata mai cu séma, pentru urmarile ei binefacetóre asupra vietii morali a omenimei. Dela o resolvire rationala a acestei probleme va depinde atátu fericirea femeii ca atare, càtu si a societatií, in mijloculu càreia este pusa, cá se promoveze interesele ei culturale umanitari.

Admitiendu odata, cá nimerita asemànarea societatií cu un organismu, a priori admitemu si aceea, cà ea numai atunci va putea se prospereze, dàndu semne de vitalitate, cându fia-care membru alu ei va fi destulu de vigorosu, pentrucá se póta indepliní cu usiuratare functiunea, pentru carea este destinat.

Constatata acum din unu punctu de vedere mai inaltu importanti'a acestei cestiuni, se ne dàmú séma, in

*) Dissertatiune cetita la adunarea generala a Associatiunei transilvane in Abrudu la 6 Augustu n.

ce chipu cauta omenimea se'i afe o solutiune demna de importantia ei. Nu ne vomu ocupa de parerile singuratece, pre cari le audim dilnicu si optindu-se din o parte séu din alta, fiindu-ca acestea nu arareori denota o lipsa de petrunere mai adinca in obiectulu cu care ne ocupamu, nici de acelea, cari emanéza din anumite consideratiuni de positia sociala, séu de interesu familiaru, ci ne vomu da silintia, se aflamu cele mai remarcabile directiuni, cari plutescu asia dicédu — désupra noia-

sunt directiunile mai pronuntiate, cari preo-
 tu viati'a spirituala a popóraloru cu preten-
 alte culturale, la cari femea nu mai póte
 deposite, cum ne-o presinta vremurile tre-
 cute. Unii dorescu se vada femea alaturea pusa cu
 barbatulu, emulându pre tribuna oratorica, pre catedr'a
 Areopagului de sciintie, in cautarea si aflarea celoru
 mai profunde intrebari, cari privescu natur'a si omulu,
 in cutrierarea celoru mai departate coltiuri de lume,
 pentru a inmultí capitalulu sciintiei; cu unu cuventu,
 voiescu se-o arunce in mijloculu valuriloru lumii, des-
 chidendu'i pórtla la tóte acele carieri, cari astadi sunt
 deschise exclusivu numai barbatului, din contra altii cu
 pretensiuni mai modeste, credu cà nu lucra in inte-
 resulu bine preceptu alu femeii, déca pre acésta
 cauta a o departa de viati'a familiara, pentru-care anume
 pare a fi destinata.

Este o urmare naturala deci, cá si educatiunea,
 de carea voru dorí sè se impartasésca femea, altcum
 va trebui sè se intogmésca dupa vederile unora, decátu
 ale altora. Cei cu strigatulu lor de emancipare, pretindu
 susu si tare, cá femea se guste din tóte ródele culturii,
 din cari gusta barbatulu, uitându cà a gusta nu in-
 semnéza inca a mánca; dreptu aceea si vedemu
 cum suntu de încárcate programele de scóla a acestor'a,
 cu studiulu filologiei classice eline si latine, cum
 din sciintiele reali suntu introduse parti de acelea, cari
 mai de aprópe potu se intereseze numai pre specialistu,
 si câte alte lucruri fara de nici o valóre ulterióra in
 viati'a femeii. Nu astfelu dorescu reprezentantii parerii
 a dou'a, cari in femeia inainte de tóte, voiescu se vadia
 formata: o sotia buna si o mama de modelu;
 programele acestora inca voru parca in alte colori, con-
 formu vederii loru asupr'a culturii femeii, si in ultim'a
 analiza acestia póte cà si producu rezultate positive,
 in sciinti'a cu carea au se zestreze femea, ér' nu o
 simpla spoiala culturala.

Punendu odata fatia in fatia aceste dóue directiuni,
 dimpreuna cu formele diferite sub cari ele ni se presinta,
 urméza in modu logicu, se vedemu, care din dóue se
 unescu cu principiile pedagogiei si cu preten-
 tiunile vietii, de óre-ce numai puse sub aceste dóue
 puncte de vedere, vomu putea se aducemu o judecata
 temeinica, fia in favorulu uneia séu a alteia.

Se consultamu mai întâiu pedagogi'a, cá o sciintia,
 cáreia in materia de educatiune 'i compete prim'a
 atentiune.

Unulu din cele mai ponderóse principii ale ei, dela
 aplicarea cáruia atárna fórté multu o educatiune sane-
 tósa si bogata in rezultate, este considerarea scru-
 pulósa a naturei celui educatu. Ori si ce mij-
 lóce, pre cari le va folosi educatiunea nu voru putea se
 aiba efectulu doritu atunci, cându ele voru sta in directa
 opositiune cu individualitatea celui educatu; ér' de alta
 parte chiar si mijloculu educativu de o valóre mai in-
 ferióra va produce efectu atunci, cându elu va merge
 màna in màna cu natur'a individuala a aceluia. Au si
 fostu chiar' pedagogi, cá Herbart, cari preferiau educa-
 tiunea privata educatiunii publice din motivulu, cà acolo
 se póte mai usioru luá in privire individualitatea singu-
 raticiloru decátu aici.

Nu este locul ací se cercetamu, déca acestu prin-
 cipiu dusu la esageratiune, nu vine in conflictu cu altele,
 nu dóra de o importantia mai puçina pentru educatiunea
 omenimei, dupace scimu cà unu idealu de educatiune este
 efluculu mai multoru factori hotaritori.

Sustinemu in unire cu rezultatele sciintiei pedagogiei,
 cà nici puterea educatoriului si nici forti'a imprejurariloru,
 séu vorbindu in limb'a darwinismului „mediulu“ in care
 se misca celu ce are se fia educatu, nu va putea face
 aceea-ce voiescu din elu, nu! fiind-ca va intální unu pu-
 ternicu impedimentu in individualitatea acestuia. Au fostu
 ce e dreptu barbati, cari ascriu educatiunii o influentia
 nemarginita, crediendu cà omului 'i se póte da dela in-
 ceputu form'a, pe carea vedemu cà póte, sè-o dea olariulu
 lutulu seu; precum au fostu si de aceia, cari credéu,
 cà educatiunea nu este in stare se faca nimica, fiindu
 dela inceputu ursitu ce are se fia omulu. Teori'a „fata-
 lista“, precum si a unei „predestinatiuni specialia“, cre-
 dinti'a cestoru din urma s'a aratatu togmai asia de ilu-
 soriga, dupa cum s'a aratu a aceluorú dintâiu, unde edu-
 catoriulu este unu prea puternicu, in mànile cáruia este
 pusa fericirea séu nefericirea omenimei.

Resultatele sciintiei si si esperienti'a dilnica constata,
 cà nu sta nici in puterea absoluta a educatoriului de
 a conduce tinerele mladitie acolo unde voiescu, ér'
 de alta parte nici celu lasatu in grij'a sortii nu se póte
 face omu, încátu se para superflua ori-si-ce educatiune,
 din contra sè se desvólte dintrínsulu o fiintia demna de
 compatimitu, asia încátu trebuie se dai dreptu lui Herder,
 cându susține: cà unu baiatu pusu in strainatate, afara
 de controlulu ómeniloru nu represinta o fiintia omenésca,
 ci unu animalu completu. Asia dara dupa dis'a latinului
 „*unum est faciendum, alterum non est omittendum*“ si
 un'a si alta, si individualitatea considerata si si puterea
 educatoriului nu despretiuita.

Fia-care póte scí din esperienti'a propria, cà nu
 vei putea intální doi individi despre cari se poti sustinea,
 cà sémàna in tóte privintiele, fara de a observa cea
 mai mica abatere a naturii unui'a dela a celuilaltu. Déca
 acesta este unu faptu, pe care ni'lu spune chiar si viati'a
 de tóte dilele, cu càtu mai virtosu va trebui se o mar-
 turisimu acésta cându vom compará cele dóue secse,
 cari la olaltata luata facu omenimea. Secsulu barbatescu
 si femeescu sunt atátu de diferite, încátu nu credu cà

se va putea încumeta cinev'a se susțina contrariulu. Atātu din viați'a de tôte dilele, cātu si din cercetarile sciintiei ne putem incredintiá despre acésta diferintiá; diferintiá carea privesce atātu corpulu, cātu si spiritulu.

Anatomului si fiziologului de o parte, precum si psihologului de alta parte li se presinta spre studiare si opinare dóue naturi diferite, cari in respectulu educatiunilor, ne conduc la conclusiuni cu totul diferite. Anatomulu si fiziologulu ne punu in evidentiá diferinti'a provenita din organismulu corporalu alu ambeloru secse, ér' psihologulu ne invatia asupr'a constitutiunii vietii loru spirituali.

Éta form'a sub carea ni se presinta natur'a corporala a acestoru dóue secse: organismulu barbatului este de o constitutiune forte, anume facutu, ca se resiste valurilor lumii acesteia, pre cându alu femeii este mai debilu, mai gingasiu, mai finu in tôte membrele lui, cu unu cuventu mai de crutiatu. Atātu sistemulu musculariu, cātu si celu ososu si nervosu constatéza sciinti'a, ca au forme variate si se afla in proportiuni diferite unele de altele. Partea superióra a corpului si partea lui inferióra presinta dimensiuni diferite; creerulu femeii se rapórta cãtra alu barbatului in pondu aproximativu cá 1499 grame la 1160 grame. Nu se póte nega, cá functiunile creerului sunt dependente de acésta proportiune. Constitutiunea capului la barbatu, favoriséza desvoltarea ratiunii, ér' la femeia desvoltarea fantasiei, de aceea dice unu scriitoru germànu*), cá femeile simpatiséza fórté tare cu poetii si cu artistii. O deosebire eclatanta, ne arata form'a mániloru, deosebire carea face cá trasurile scrisorii acestor'a sè se deosebésca, cá si cându ar' voi se ne spuna spre ce anume sunt potrivite la unulu, si la altulu din cele dóue secse.

Se trecemu acuma cu cercetarile nóstre pe altu terenu, pe terenulu spiritualu: aici aflamu, cá la femeia domnesce mai multu puterea sentimentului, decâtu a ratiunii si a vointii, ea este mai aplicata a judecã dupa impressiunile momentului, decâtu a supune cele vedute sau audite unei profunde cugetari si apoi a astepta hotarirea adusa de forulu ratiunii, ea este in judecat'a s'a fórté iute, pre cându barbatulu mai incetu; de multeori cá in modu instinctivu, condusa numai de sentimentu, ea afla judecatile cele mai nimerite, asupra motiveloru càrora, nu totdeún'a scie se'si deie séma, o veste buna sau o veste rea provóca cu multu mai repede efecte in femeia, decâtu in barbatu. In privinti'a desvoltarii spirituali este de notatu, cá acésta la femeia se intempla cu o iutiéla mai mare decâtu la barbatu, dupa cum adeveratu este cá si organismulu ei corporalu se desvólta mai repede.

Se ascultamu in urma si vocea unei femei a dnei Necker de Saussure — despre femeia: „Natur'a femeii a fostu adeseori analisata. Se scie, cá in trensele, principiulu passivu sau simtitoru, prin care noi primimu intr'unu modu involuntaru impressiunile, intrece principiulu

*) Karl Weis in cartea sa „Unsere Töchter und ihre Zukunft“ pag. 8.

activu, care ne servesce a dirige atentiunea si cugetarile nóstre. Urméza de aici, cá ori-unde se ceru sfortiari puternice si continue, femeile nu au pututu se tie; organisati'a loru e prea mobila, pentrucá sensibilitatea se nu apuce inaintea vointiei“.

Éta deci pre scurtu diferenti'a dintre secsulu barbatescu si femeiescu, diferentiá, care din punctu de vedere pedagogicu ne indruma se aplicamu mijlóce educative in conformitate cu aceste dóue individualitati atātu de marcante, prin urmare si o educatiune diferita.

Diferenti'a constatata atātu in viați'a fisica, cātu si psihica a ambeloru secse, ne indémna se cercetamu acum din punctu de vedere alu pretentiuniloru vietii practice, cari óre se afla pre calea adeverului, aceia, cari voiescu se puna pre capulu femeii corón'a bacalaureatului, cá astfelu se'i fia data posibilitatea de a imbratisia medicina, jurisprudenti'a, filosofia, teologia séu dóra si diplomati'a, sau aceia, cari represinta cealalta parere.

Fiindu femeia de natur'a ei de o constitutiune corporala debila, ea nu va fi in stare se supórté greutatile pre cari vedemu ca le supórta barbatulu. Acesta striforméza fati'a paméntului mutandu deluri si darimându stãncile cele mai grozave, si éra elu de alta parte póte se ridice din aceste darimeturi opere maretie. Lucrarile tehnice, productulu mániloru barbatului, in cea mai mare parte, pretindu o asia incordare a muschiloru, incātu organismulu femeii nu ar' putea resista, fãra a se cutropi in scurta vreme.

Ni se va obiecta dóra, cá nu e vorb'a de a pune pre umerii femeii atari sarcine, pre cari organismulu ei nu ar' fi in stare se le supórté. Acestor'a prea usioru le putem replica, cá invocarea de drepturi egali, aduce cu sine in modu consecuentu si primirea de datorintie egali; decide-te pentru unele, atunci nu te poti lapeda de cealalte. Ce e dreptu, ni se dà ocaziune se întâlnimu adese in viați'a comuna, mai cu séma la poporulu de rëndu, ocupatiuni de acele incredintiate femeii, cari contradicu celoru mai susdise. Trebuie se recunóscemu, cá acésta este o stare provocata prin necesitatile vietii, si multu puçinu unu semnu, care nu vorbesce de locu in favorulu culturai acelu poporu.

Acésta ar' fi aceea parte din cestiunea cultivarii femeii, la carea dóra nici n'au reflectatu barbatii, cari au produsu curentulu amintitu. La ori-si-ce, fãra numai la acésta nu se voru fi cugetatu atunci, de óre-ce ei au avutu in vedere numai pre femeia din cele mai inalte trepte sociali. Se ne fia permisu a o spune aci, cá unu principiu, déca este adeveratu, trebuie sè se si póta aplica pretutindenea si acésta cu atātu mai vîrtosu in casulu de fatia, fiindu-cã noi nu mai impartasimu parerea anticuata; cá cultur'a are se fia numai proprietatea unor anumite clase sociali, care pãrere, déca s'ar mai aflá undeva, ar' fi o rusine pentru timpulu nostru atātu de inaintatu.

De ródele binefacetóre ale culturii au sè se bucure tôte straturile societatii fãra deosebire, ținenduse in evidentiá trebuintiele vietii sociali, cari la straturi diferite, aparu pre unu cercu de estensiune diferitu.

Atātu, cātu privesce aplicarea principiului la clasele muncitóre.

Se ne întórcemu acuma privirea asupra aplicabilitatii acestuia la ocuparea positiilor mai inalte sociali. Este sciutu, că aceste cariere, de cari făcui deja mențiune mai susu, pretindu unu studiu fórte indelungatu impreunatu cu multe si mari greutati, pretindu o încordare a spiritului in unu asia gradu, încātu este — amu putea dice — aprópe o imposibilitate, că se nu se manifesteze influentiele ei într'un modu daunosu asupr'a organismului, atātu de finu, alu femeii. Apoi chiar presupunendu, că au fostu invinse aceste greutati si că respectiv'a savanta pasiescu in viati'a practica, cá medicu, cá advocatu, cá profesor u séu chiar cá predicatoru, bunaóra in America cea cu idei atātu de inaintate, — cātu de fericita se va simți ea, cându pusa alaturea cu barbatulu, se va arată prea adeseori impotentă de a ținea concurentia cu elu. Nu se póte nega, că voru putea se esiste si esceptiuni, unde in adeveru câte o femeia se țina frontu cu barbatulu in ori-si-ce imprejurari si sub ori-si-ce conditii, dar' punendu mán'a pre consciinti'a se recunóscemu că atari casuri voru fi fórte sporadice si si atunci in o stare nu prea de invidiatu.

Dintre tóte carierele mai inalte, medicin'a pare a atrage mai multu pre bacalaureatele timpului nostru, dreptu ce si affi între ascultatori de universitate, mai cu séma ascultatóre la facultatea de medicina, mai raru la cea de filosofia. Pare că carier'a acésta arata a corespunde mai multu naturii femeii, cu deosebire la indeplinirea de lucrari chirurgice*), precumu si atunci cându se tratéza de cur'a morburiloru la femei si copii, mai cu anevoia inse in alte casuri. Luându inse in considerare, ce munca grea si indelungata pretinde studiulu medicinii, amu incepe se ne indoimu déca amu fostu norocosi intru aflarea unei carieri potrivite din motivele mai susu insirate. Chiar' nici carier'a profesorala, carea la parere este atātu de usióra, si carea inca farmeca multe fiintie de secsulu femeiescu, nu vorbesce in favorulu femeii in genere, pre bas'a esperientieloru făcute de unii, desí acésta nu s'ar' putea admite că dogma, decâtu dóra in propunerea depre catedrele inalte la Universitati.

In genere vorbindu, putemu conchide, că inbratiarea acestoru cariere din partea femeii, ar fi cu totul in daun'a atātu a constitutiunii ei corporali, cātu si spiritali. Inca si mai puçinu favorabilu sè arata aptitudinile fresci ale femeii, cá omu de sciintia, cá legislatoru, cá diplomatu ori filosofu. Istori'a nu ne presinta inca vre o femeia, carea se fi produsu o revolta in capulu ómeniloru de sciintia, aducéndu pre scen'a lumii nesce principii reformatóre. Pare că audu sióptindu-se din o parte séu din alt'a: Nu da! fiindcă ea a fostu lipsita de ori-si-ce dreptu pentru că 'ia fostu inchisu ori-si-ce drumu, care duce la templulu sciintiei. Se-mi fia permis u a spune, că au existatu femei si inca in anticitate, chiaru la Greci,

*) Chirurgi'a pretinde o mână usióra si indemanateca in lucrari fine, acésta o cam au femeile.

pre timpul scóleloru filosofice ale acestora, a cãroru cultura inalta nu se póte trage la indoéla, dupa-ce sciutu este, că ele se ocupau cu sciinti'a timpului loru din profesione. Dar' si aici ele nu aparu mai multu decâtu cá nisce canale. prin cari se scurge apa viua, din care se adapa vulgulu si nici decum cá nisce isvóra, cari dau dela sine ape binefacátóre pentru ómenime. Apoi si déca ne vomu uita nu mai departe decâtu la timpul nostru, care putemu dice, că numera o bunicica parte de femei cu maturitate si studii universitari, desi nu aici la noi, dar' in alte state, nu vomu prea putea aflá de acelea, cari dóra ar' desminti afirmatiunea de mai sus si ne ar' constringe se ținemu la cealalta convingere. Bine se fimu intielesi: noi cându afirmamu acésta, avemu in vedere sciintiele in intielesulu strínsu alu cuventului si nici decâtu literatur'a séu artele, fatia cu cari altcum stá lucrulu.

In cele pãna aci insirate, ni-amu datu silinti'a se aducemu in combinatiune tóte momentele, pre cari le-amu crediutu, că cadu in sfer'a cestiunii de fatia. Infatisiandu-le pre acestea într'unu tablou viiu inaintea consciintiei nóstre, atātu din punctu de vedere alu naturei distincte a femeii, cātu si din punctu de vedere alu pretensiuniloru vietii practice, ajungemu netagaduitu la conclusiunea, că adeverulu nu póte sè se affe pre partea acelor'a, cari reclama pentru femeia o emancipare gresita, sub pretecestulu de a le inzebra cu drepturile de cari le-a lipsitu ignoranti'a vécuriloru trecute.

Nu suntemu dintre aceia, cari voiescu că femeile. sè se impartásésca de cultura numai intr'o mesura fórte restrinsa, sub cuventulu că o cultura mai inalta, face din ele numai nesce infumurate, cu pretentiuni escentrice, cari traiescu si viséza numai de o emancipare falsa, sciu se'ti vorbésca si cãnte numai pe córd'a acésta. Precum aceia, cari au produsu curentulu unei emancipari nesaneetóse, n'au cautatu se'si deie séma asupr'a naturei femeii, si a inaltei ei missiuni in viati'a sociala, asia nici acestia, cari se inspaimintéza de femeile prea culte. Dorimu si noi si credemu că doresce totu omulu cu minte sanetósa, o alta positie femeii, de cum 'i-o asigurase orbi'a vécuriloru trecute.

Te uimesci, cându vedi ce se susține chiar' si in scrieri despre femei, nu mai departe decâtu in véculu alu siesesprediecelea, anume: „Femeia nu este omu“*); asemenea „femeia nu este creata dupa tipulu lui Ddieu“, fãra dupa tipulu barbatului seu.***) Unu fiuru rece se cuprinde cându cugeti că la unele popóre femei'a devine unu obiectu de specula pre pietiele lumii; o dovada acésta destulu de eclatanta, că popórale respective se afla pre unu gradu fórte inferioru de cultura.

A fostu timpul supremu deci, cá cultur'a timpului nostru se rupa odata cu acésta pata in istori'a culturei ómenimei. Este deci destulu de justificatu glasulu timpului care striga cu voce tare: Interesu fatia cu cultivarea femeii; este usioru de esplicatu zelulu si abnega-

*) Valente Acidalius in o disertatiune tiparita la anulu 1595.

**) Pietro Lombardo susține.

tiunea, cu cari se lucra astadi la tóte popórale pentru inaintarea culturii femeii. Au dreptulu acela femeile, de a cauta se'si elupte o positie démna in viati'a sociala.

Pre cându admitemu tóte aceste cá nesce adeveneri necontestabile, pre atunci nu trebuie se uitamu a aminti si aceea, cá reu se lucra din partea tuturoru acelora, cari voiescu se departeze femeia dela destinatiunea ei si in privinti'a acésta ne unimu cu ideile lui Iules Simonu: „Acea, cari se ocupa din cându in cându se faca pre femei barbati, le injosescu, crediendu cá le ridica: cáci déca cá femei sunt egalele nóstre, ele nu voru fi nici odata, decâtu nisce barbati prea inferiori“.

Nimicu mai adevératu decâtu acésta, si déca cinev'a are astadi motivu sè se tângue asupr'a unoru femei, cari par órecum straine de adevérat'a loru missiune, atunci tóta responsabilitatea ar' fi se cada asupr'a acelora, cari au pusu in circulare nesce principii atátu de estravagante asupr'a missiunii femeii.

Pre bas'a tuturoru motiveloru aduse putemu acumu sustinea, cá adevérulu se afla pre partea reprezentantiloru acelei directiuni carea striga: nu lumea din afara este in vârtegiulu careia are sè se misce femeia, ci familia. viati'a privata.

Aici nu numai cá póte, dar' este si chiar singura chîemata se implinésca un'a din cele mai sublime missiuni, cá sotia si cá mama. Cá sotia ea are se restabilésca o ordine atátu de exemplara in cas'a sa, încátu barbatulu reintorsu din mijloculu subuciumariloru din lumea din afara, se afle aci adapostu si linisce; pentru elu se fia cas'a unu locu, in care nu póte se strabata nici un'a din miseriile omenesci, ci numai nobletia si mai pre susu de tóte iubirea familiara; aici se serbatorésca cá intocmai dupa cum dice Herbart, omulu in religiune se serbatorésca. O sotie la inaltimea misiunii sale, va scí face totdeun'a din cas'a sa unu adevératu raiu pamîntescu, modelu in privinti'a curatieniei, ordinii, datiniloru bune. Dar' nu numai pentru familia cá atare, este ea sufletulu, care dá viatia virtutiloru celoru bune, ci in modu indirectu pentru intrég'a societate omenésca. Nici o societate omenésca, séu vre-unu statu nu va putea se infloresca, acolo unde viati'a familiara va fi infectata de vitii. Familia este loculu unde are sè se puna basa virtutiloru inalte cetatienesci, de aci importantia femeii in societate.

Cându societatea incepe se fia atacata de gangrena inmoralitatii, atunci se scii, cá s'a incuibatu reulu si in viati'a familiara, in viati'a privata.

Atátu de mare este influinti'a, pre carea o esercita femeia asupr'a familiei, încátu ea póte reforma chiar viati'a barbatului ei, cá se tãcemu de influinti'a ei asupr'a educatiunii copiiloru. Cându venimu se amintimu acésta imprejurare, avemu pe femeia cá mama inaintea privirii nóstre sufletesci. Mamele suntu educatóre naturali, ele au se conduca copii din primii ani ai vietii loru, pâna in timpul scólei si in decursulu aceleia, câte odata chiar si dupa esirea din scóla. Aflându-se totu timpul in nemijlocit'a loru apropiere, póte cá inca

de timpuriu se sadésca in spiritulu loru datini si moravuri bune, si se curatie viati'a psichica a acestor'a de buruienile inmoralitatii, cá astfelu virtutile nobile se crésca si se infloresca. De alta parte scóla se va aratá impotentă in fati'a puterii influintiatióre a familiei si nesprizinita de acésta nu va putea se deie societatii o generatiune modelu in caracteru, cu ambițiune de a face binele si a evita reulu, cu unu cuventu, o generatiune inzestrata cu calitati eminente. Atátu de multu pretiua pedagogulu Pestalozzi influenti'a femeii asupra educatiunii, in câtu elu susține, cá prim'a instructiune are se fia incredintiata mamelor, facéndu chiar superflua esistentia scóleloru primare. Atunci, cându o brava generatiune apare pe scen'a lumii, unu meritulu necontestabilu la acésta are femeia. Istori'a omenimei ne presinta exemple destulu de numeróse, cari la individi singurateci ne documentéza in de-ajunsu, ce putere a avutu influenti'a mamelor loru.

Aceste consideratiuni, cari facu dependentă dela femeia progresarea in bine a omenimei, atribuindu-i o asia importantia in mersulu culturale alu societatii omenesci, pre carea nici cându nu si-o va dobândi, cându va fi scósa din cerculu ei de activitate naturalu, suntu motive de ajunsu pentru emanciparea sanetósa, dupa carea rîvnescu toti ómenii conscii de ceea ce este si ce are se fia femeia. Aceste suntu ocupatiunile unde femeia nu póte fi inlocuita de nimenea, si dela o indeplinire conscientiósă a acestoru atârna in mare parte fericirea séu nefericirea popóraloru.

Nu este acésta o positia démna, nu este acésta o inaltiare piramidala a dignitatiloru omenesci? Cine nu o admite acésta, nu cunósce femeia si nici importantia missiunii ei.

Cu tóte acestea prea usioru s'ar putea cinev'a întreba, óre numai atáta câmpu de activitate se fia liberu pentru natur'a femeiasca? nu cumva suntu si alte ocupatiuni compatibile cu natur'a ei? Ba da! respundemu noi tóte acele ocupatiuni cari nu pretindu incordari mari corporali séu spirituali, séu in genere vorbindu, tóte acele cari se apropie multu puçinu de cele ce i le ofere viati'a familiara. Se afla si astadi vestite locuri de acele ocupate de femei, cari mai inainte erau rezervate numai secului barbatescu anume: cá telegrafiste, casieritie, apoi profesóre la seculu femeiescu; si alte multe pentru femeile de o positia mai inalta sociala este bogatu terenulu literaturii si alu artelor si aici ve si putemu convinge cá producu opere de o valóre netagaduita. Pre lãnga acést'a, femeia cá sotie mai are se fia si ajutóre nedespártita a barbatului ei, de aceea va face bine daca 'si va da silinti'a se precépa si din ocupatiunea barbatului, mai cu séma, cându acést'a 'i stã in puterea ei, cá nu cumv'a la o eventualitate a unei nefericiri sè se vada neajutorata in mijloculu luptei pentru esistentia. Pentrucá femeia se póta indepliní cum se cuvine misiunea inalta, pe carea câtu se póte de pre scurtu ne permiseramu a o schitia aci, inainte de tóte se pretinde, cá ea se fia pregatita, conformu missiunii sale.

În următoarele ne vom încerca să o determinăm și această în liniamentele generale numai pentru trebuințele de fată: ea va avea să fie orientată în mersul societății, totuși în asemenea măsură, că și barbatului și în privința aceasta se steie pe unu nivel egal de cultură, de orice numai astfel nu putem închipui o înțelegere armonică între ei; să se știe află foarte ușor în întrebările mai de capetenie, cari privesc științele, artele și literatură; se nu fie străină, cu unu cuvânt fată de mișcările culturale de pre toate terenurile vietii omenești. Aceasta ar fi încătuș privesc cultură generală; mai specialu vorbindu, ea va avea trebuința să cunoască din științele naturale descriptive și explicative cele mai necesari cunoștințe; să se știe orientă în cele trei regne animalu, vegetalu și mineralu, se cunoască natură și omulu împreună cu fenomenele mai însemnate, se cunoască și dezvoltarea culturală a omenimei în decursul timpului. Ori și ce producțiune pre terenul literariu se'i fie accesibilă preceperii ei, se știe cu cea mai mare ușurătate rezolvă problemele aritmetice, cari ocuru în viața de toate dăile.

Pentru femeia de pre-o treptă mai înaltă socială va fi de neapărată trebuința să cunoască nu numai mersul culturale alu poporului din sînu cărui a esit, ci și alu altor popora culte, deci cunoștința unei șeu mai multor limbi străine în cari sunt depuse tesaurele culturii, se pretinde cu totă hotărîrea. Mai pre susu încă decătu toate, principiile religioase morale, au să devină în spiritulu ei unu capitalu viu, fiindu acestea mai cu șeu mijlocele prin care pôte ea să influențeze în modu binefacătoriu asupră omenimei. Și decă considerăm spiritulu timpului, mai că trebuie se'i damu dreptu unui barbatu francezu, care susține că femeia e chemată să pădiască nealteratu sanctuariulu religiei, contra atacurile pornite asupră ei de unii ómeni de știință. Aceasta ar fi în „nuce“ programă de studii în estensiune. Nimicu înse nu va folosi materialulu acesta, dacă nu va fi considerată dezvoltarea intensivă a puterilor ei spirituale. Nu capitalu mortu voim să dăm noi femeii, ci unu capitalu viu care nu atătu se înbogățească mintea, cătu mai virtosu să încalțiească inimă ei.

Amu vediu deci în cursul cercetarilor de fată, că pentru femeia este rezervatu locul celu mai onorificu în organismulu socialu alu omenimei, unu locu, care ocupatu cu vrednicia este chematu să deie direcțiune omenimei către idealulu perfecțiunii omenești.

Acuma cându credem, că și în sînu națiunii romane se observă o mișcare atătu de viuă în interesulu cultivării femeii, și cându tocmai „Asociațiunea transilvană pentru literatură și cultură alu poporului romanu“ s'a pus în fruntea acestei mișcări, aratam în fată lumii, că suntem unu popor, care pricepem vocea timpului, nedorindu altceva, decătu a ridică femeia română la acelu grad de perfecțiune, la care credem că trebuie ridicată pentru a'si putea îndeplini cu scumpătate rola ei civilizătoare în sînu poporului nostru. În

această tendință nobilă vom persista în mijloculu tuturor valorilor amenințătoare, sperându a nu fi de parte timpul, cându vom trebui să amuțască toate strigatele, cari se împotrivesc dezvoltării culturale a poporului romanu.

Dr. Petru Șpan.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 250/1888.

Procesu verbale

alu comitetulu Asociațiunii transilvane pentru literatură română și cultură alu poporului romanu luat în ședința dela 21 Augustu 1888.

Președinte: George Baritiu. Membrii preșenti: Dr. Il. Puscariu, E. Macellariu, I. V. Russu, P. Cosmă, I. Popescu, N. Fratesiu, controlorulu.

Secretariu: Dr. I. Crisanu.

Nr. 96. Directorulu departimentulu XII (Deju) subșternendu prin adresă dte 14 Iuniu a. c. Nr. 4 protocolulu din ședința subcomitetulu dela 14 Iuniu, arată, că din cauză relațiilor locale nefavorabile despartimentulu nu s'a potutu intruni în anul trecut în adunare generală, s'au luat înșe măsurile necesare, că în decursulu lunii Iulie sau Augustu a. c. să se țină adunarea obișnuită. Din protocolulu subcomitetulu se vede:

1. că în locul fostulu cassariu, a dlui Dr. Demetriu Ciută, carele s'a mutat cu locuința din Deju, s'a alesu la acelu oficiu dlu Dr. Ioan Farkas, carele s'a însinuat că membru alu Asociațiunii în numita ședința a subcomitetulu;

2. că s'a încunoscintiatu preotulu romanu din Ileandămare, că conformu hotărîrii luate în Ciachi-Garbau, adunarea generală proxima a despartimentulu se va ține în acestu anu în comună Ileandă;

3. că subcomitetulu 'și-a exprimat condolența pentru trecerea din viața a meritatorulu președinte ai Asociațiunii: Timoteiu Cipariu și Iacobu Bologă;

4. că s'a decisu înființarea unei biblioteci a despartimentulu;

5. că s'a decisu crearea a două ajutore pentru învetației dela meserii din taxele dela membrii ajutatori. (Ex. Nr. 157/1888.)

— Cuprinsulu raportulu directorulu servește spre știința, cu aceea, că comitetulu nu vede deplinu motivată lipsă ținerii unei adunări generale a despartimentulu în decursulu anulu trecut și on. direcțiune este poftită a caută delaturarea în viitoru a ori-ce pedece, ce s'ar opune mersulu regulatu alu afacerilor în despartimentu.

De asemenea servescu spre știința și conclusele subcomitetulu cu observarea, că dupa ce crearea de ajutore compete, conformu §-lui 12 lit. b) din „Regularea mijlocelor,“ adunării generale a despartimentelor, conclusulu aratatu mai susu la Nr. 5 va pute obține aprobarea acestui comitetu, numai după ce se va fi adusu în calea sa.

Nr. 97. Direcțiunea financiară reg. ung. din Sibiu încunoscintieza comitetulu, că recursulu acestuia, fată cu îndatorirea ce i s'a impusu Asociațiunii prin oficiulu pentru măsurarea competențelor erariale: de a plăti că repertu de timbru șumă de 1 fl. 05 cr., pentru-că s'au trimisu la mai multi membrii pe calea poștei cuitantie netimbrate, nu s'a

potutu luá in considerare, s'a redusu inse competinti'a dela 70 cr. la 35 cr. v. a. (Ex. Nr. 166/1888.)

— Spre sciintia, avisându-se la cass'a Asociatiunei spre platire competinti'a de câte 35 cr. v. a.

Nr. 98. Directorulu despartieméntului VII (Abrudu) prin adres'a dto 25 Iuniu a. c. arata, că Avramu Jancu din Vidr'a, carele cu ocasiunea licitatiei puse la cale de comitetulu Asociatiunei pentru executarea reparaturilor necesarie la cas'a apartinetóre lasaméntului dupa fericitul Avramu Jancu, facuse ofertulu celu mai favorabilu, a seversitu, inainte de a fi primitu hotarirea comitetului, prin care i se respinge ofertulu partea cea mai mare a reparaturilor, ér' pentru restulu acelor au adunatu totu materialulu recerutu; arata mai departe, că numitul Avramu Jancu s'a declarat a face si reparaturile trebuincióse, care n'au fost prevediute in preliminarulu originalu, totu in pretiulu oferitu, numai sè i se primésca ofertulu. Directorulu recomànda incuviintiarea reparaturilor efectuate, intru càtu ele aru fi fostu esecutate conformu conditiunilor stipulate de acestu comitetu. (Ex. Nr. 167/1888.)

— In vederea impregiurarilor cuprinse in adres'a directorului si mai vèrtosu a declaratiunei facute de oferentulu Avramu Jancu referitóre la esecutarea si a reparaturilor nepreviute in preliminarulu originalu, totu in pretiulu oferitu la inceputu, ofertulu acestui-a se primesce — cu reasumarea conclusului in acèsta materie dto 29 Maiu a. c. Nr. pr. 58.

Membrulu subcomitetului despartieméntului VII (Abrudu). Dlu Michailu Andreic'a se insarcinèza cu executarea acestui conclusu, precumu si cu aceea, de a lua la timpulu seu in séma lucrarile, ce desnumitul Avramu Jancu le va efectui, ér' despre starea lucrului a reportá acestui comitetu, spre a se poté face pasii ulterioari.

Nr. 99. Judecatori'a cercuala reg. ung. din Cluju incunoscintièza comitetulu, că s'a pusu secuestru pe cautiunea de 3000 fl. si cametele acelei'a depusa de architectulu C. W. Maetz, pentru ridicarea edificiului de scóla a Asociatiunei, la comitetulu acestei'a. (Ex. Nr. 168/1888.)

— Spre scire si conformare.

Nr. 100. Danila Stanu, stud. de cl. VII gimn. si stpendiatu alu Asociatiunei isi legitimèza sporiulu facutu in studii. (Ex. Nr. 169/1888.)

— Spre scire, lasându-i-se stipendiulu votatu pre viitoriu in folosire, dupa-ce a doveditu sporiu bunu in studii si purtare morala deplinu corespunditóre.

Nr. 101. Raportulu membrului din comitetu si delegatulu in afacerile scolare, a dlui Ioanu Popescu, profesoru seminariulu, asupra rezultatulu examenelor publice dela scól'a superióra de fete, publicatu si in organulu Asociatiunei. (Ex. Nr. 178/1888.)

— Servesce spre sciintia, multiamindu-i-se dlui delegatu comisarulu pentru servitiile prestate.

Nr. 102. Directorulu despartieméntului VII (Abrudu) prin hârti'a dto 10 Iulie a. c. Nr. 4 transpune banii incursi cu ocasiunea adunarei generale a despartieméntului, ținute la 1 Iulie a. c. in Salcio'a de josu, taxele de pe la membrii ordinari si ajutatori in sum'a de 129 fl. cu aceea, că in sum'a numita se afla si taxa de unu fl. pentru diploma dela dlu Danciu, carele vrèndu a se face din membru pe viatia membru fundatoru alu Asociatiunei, va întregi in modu supletoru sum'a de 100 fl. pâna la sum'a prescisa de 200 fl.

Aceesi directiune substerne prin hârti'a dto 14 Iulie a. c. protocolulu adunarei numite a despartieméntului dimpreuna cu sum'a de 6 fl. tax'a pentru diploma dela invetiatorulu Iosifu Gombosiu din Vidr'a de susu.

Din protocolulu adunarii generale se vede:

a) că adunarea 'si-a esprimatu condolenti'a pentru lovitur'a, ce o a induratu Asociatiunea prin perderea presiedintelui Timoteiu Cipariu si a vice-presiedintelui Iacobu Bolog'a;

b) că dela membrii ordinari vechi si noi, precumu si dela membrii ajutatori a incursu cu taxe sum'a de 129 fl. v. a.;

c) că reconstituindu-se subcomitetulu pe unu nou periodu de 3 ani de directoru a fostu alesu protopopulu Lupsiei, d-lu Ioanu Danciu in Ofenbaia, ér' de membrii ai comitetului domnii Michailu Cirlea, Lazar Iurchescu, Michailu Andreic'a, Simeonu Caianu si Ioanu Todescu;

d) că s'a hotaritu a rogá comitetulu centralu, că de inainte cuitanțiile referitóre la tacsele de membrii sè nu mai trimita la adres'a singuraticiloru membrii, cari in cele n multe casuri nu le onorèza la presentare, ci acelea sè trimita la adres'a subcomitetului, care va avea se administrea sumele intrate la cass'a Asociatiunei;

e) că preotulu din Salcio'a de sus Vasile Ganu, a cetitu o disertatiune intitulata „O institutiune folositóre“, ér' studentulu de clasa V. gimn. Enea Gerasimu a declamatu poesi'a de V. Alexandri „Sentinela romana;“ de asemenea a declamatu elevulu dela scól'a poporala din Salcio'a de josu, Vasile Butura, poesia de Boliac „Sila“;

f) că adunarea generala viitóre, lipsindu invitari speciale, s'a decisu a se ținea in comun'a Bistra, pentru casulu, cându nimenea dintre locuitorii din numit'a comuna, n'ar face obiectiune fatia cu acèsta hotarire; altfelu alegerea locului precumu si fixarea timpului se lasa in apretierea subcomitetului. (Ex. Nr. 187 si 219/1888.)

— Se adeverece primirea sumei de 135 fl. v. a., ér' membriloru de nou inscisi, obținendu aprobarea adunarei generale a Asociatiunei, li se voru estrada la timpulu seu diplomele obicînuite.

Conclusele adunarei, precumu si reconstituirea subcomitetului servesce spre sciintia cu aceea, că încàtu pentru modalitatea propusa relativu la incassarea taxelor, existându in acèsta privintia conclusu specialu, comitetulu va reveni, spre a se putea procede uniformu in întregu raionulu Asociatiunei. Eventualulu conclusu luat de acestu comitetu in cestiunea atinsa se va aduce la timpulu seu si la cunoscinti'a acestui despartimentu.

Nr. 103. D-lu Gavrilu Pop protopresbiteru in Cluju, arata, că in scopulu de a face protopopiatulu, in fruntea caruia sta membru pe viatia alu Asociatiunei, va plătí la adunarea generala a despartieméntului din anulu curentu si restulu de 70 fl. v. a. (Ex. Nr. 1888.)

— Spre sciintia.

Nr. 104. Hârti'a inspectoratului reg. ung. de scóle a comitatului Sibiiului referitóre la càrtile admise si oprite cá manuale in scól'a Asociatiunei. (Ex. Nr. 192/1888.)

— Se transpune directiunei scolare spre scire si conformare.

Nr. 105. Inspectorulu reg. ung. de scóle alu comitatului Sibiiului cere, ca dupa-ce in urm'a concursului excrisu, se va fi făcutu provisiunea receruta in corpulu didacticu dela scól'a Asociatiunei, se-i se transpuna documentele individiloru alesi, spre a putea face aratarea de lipsa inaltului ministeriu reg. ung. de culte si instructiune publica.

In legatura se transpune acestui comitetu si cererea fòstei invetiátóre Aureli'a Filipescu dela adresata numitului Inspectoratu pentru a i se permite se mai functioneze unu anu si fara examenulu prescisu de cualificatiune, cu aceea, că sè se inapoieze petentei. (Ex. Nr. 193/1888.)

— Spre scire si orientare, cu aceea, că dela individii alesi invetiatori la scól'a Asociatiunei in siedinti'a dela 17

1. c. a comitetului să se cêra substernerea fãra amenare si documentele cu care au ramas in restantia.

Nr. 106. Gavril Gram'a, studt. de cl. VII. gim. se rîga pentru conferirea unei stipendiu. (Ex. Nr. 194/1888).

— Petentele se indruma la eventualele concursuri ce se voru escrie in decursulu timpului.

Nr. 107. Rugarea preotului Nicolau Popu din H. Giurtelec pentru unu ajutoru pe sêm'a filorui sei. (Ex. Nr. 200/1888)

— Nu se pôte considera, se avisêza inse petentele la eventualele concursuri ce se voru escrie din partea comitetului.

Nr. 108. D-lu George Baritiu incunoscintiêza comitetulu, cã prin mijlocirea d-lui Nicolau Basarabescu, cu carele densulu stã in relatiuni amicabile, D-ra Elisa Plesioianu a binevoitu a trimite pentru bibliotec'a Asociatiunei 14 exemplare din diarele Buciumulu si Trompeta Carpatiloru. (Ex. Nr. 203/1888).

— Cu multiamita spre sciintia, avendu a se adeveri primirea.

Nr. 109. Directiunea institutului de creditu si economii „Albin'a“ transmite extrasulu de conto-curentu alu Asociatiunei, incheiatu cu ultim'a Ianuarie a. c. cu unu saldu de 13164 fl. 58 cr. in favorulu acelu institutu. (Ex. 205/1888).

— Spre sciintia.

Nr. 110. Directorulu despartimentului XVIII (Turd'a) substerne protocolulu adunarii generale tînute in M. Ludosiu la 10 Iulie a. c. dimpreuna cu sum'a de 83 fl. v. a.

Din protocolulu adunarii se vede:

1. cã membrii presenti au luat supra'si angagementulu a lucrã din tôte puterile la inaintarea scopurilor Asociatiunei;

2. cã dela membrii vechi si noi au intratu cã taxe sum'a de 83 fl. v. a.;

3. cã s'a reconstituitu subcomitetulu alegendu-se: Dr. Ioanu Ratiu, Simeonu Pop, Iuliu Vladuti, Alexandru Roman-tianu, Silvestru Moldovanu, Dionisie Siulutiu si Petru Rosc'a.

4. Din adres'a directorului se vede, cã in siedinti'a sub-comitetului dela 21 Iulie urmãndu constituirea, aceea s'a efep-tuitu in urmatorulu modu: Directoru Dr. Ioanu Ratiu, actuariu Simeonu Popu, cassariu Alexandru Romontianu, controloru Iuliu Vladuti, ér' membrii in comitetu Dionisie Siulutiu, Sil-vestru Moldovanu si Petru Rosc'a.

5. Cã adunarea generala proxima se va tînea in Capusiulu de Campia, remãnendu, cã timpul se-lu fixeze comitetulu. (Ex. Nr. 206/1888).

— Primirea sumei de 83 fl. se adeveresce, cu aceea, cã membriloru noi li se va extradã diplom'a dupa ce voru fi obținutu aprobarea adunarii generale.

Cuprinsulu protocolulu adunarii generale a despartie-mentului servesce spre sciintia, aprobãndu-se constituirea sub-comitetului.

Nr. 111. Directiunea despartimentului XVII. (Reghin) substerne protocolulu adunarii generale a despartimentului tînuta in Reghinu la 11 Iulie a. c. dimpreuna cu sum'a de 79 fl. 20 cr. v a. taxe dela membrii noi si vechi.

Din protocolulu adunarii amintite se vede:

1. cã au intratu ca taxe dela membrii noi si vechi si taxe pentru diplome sum'a de 79 fl. 50 cr., din care subtra-gendu-se portulu postalu cu 30 cr. s'a trimisu la cass'a Asso-ciatiei sum'a de 79 fl. 20 cr., ér' sum'a de 4 fl. v. a. in-cursa din taxe dela membrii ajutorati s'au adausu la fondulu despartimentului;

2. cã s'a luat cu adũca durere la cunoscintia trecerea din viatia a presiedintelui si a vice-presiedintelui Asociatiunei, dãndu-se cuvenita expresiune de condolentia;

3. cã la fondulu despartimentului a intratu dela tine-rirea din Reghinu si giuru sum'a de 200 fl. v. a. din care

se voru crea succesive premii pentru invetiatori, cari voru aratã mai mare progresu pe unu terenu sau altulu;

4. cã averea despartimentului si a fondului bibliotecai se urca la sum'a de 291 fl. 08 cr. elocata la banc'a „Muresiana“;

5. cã reconstituindu-se subcomitetulu pe unu nou periõdu de 3 ani s'au alesu de directoru d-lu Patriciu Barbu, ér' de membrii domnii Galacteonu Siagau, Petru Uilacanu, Alexandru Tãrnovenu, Iosifu Fincu, Ioanu Popescu, Dr. Todea Absolonu, Dr. Alexandru Ceusianu, George Siandoru, Elie Cãmpenu, Severu Barbu, si George Tieranu;

6. cã s'a decisu a se da urmatõrele premii, si adeca:

a) o capra cu iedu si 1 # invetiatorului, carele in anulu viitoriu va aratã mai multu progresu in instruarea adultiloru;

b) o scrõfa acelu invetiatoriu, carele se va distinge in pomaritu si

c) 25 fl. autorului unei cãrti scolastice pentru scõlele poporale, asia inse cã cartea premiata se remãna proprietatea scõleloru.

La numitele premii se ofera a contribui: d-lu George Siandor o capra cu iedu, d-lu Patriciu Barbu 1 #, d-lu Ga-lacteonu Siagau o scrõfa si d-lu Dr. Absolonu Todea 5 fl. in bani. Restulu de 20 fl. se va acoperi din fondulu despar-timentului.

7. Cã defigerea locului pentru proxim'a adunare generala fiindu a se alege intra comunele Cuiesti si Idicelu se con-crede comitetului (Ex. Nr. 209/1888).

— Se adeveresce primirea sumei de 79 fl. 20 cr. cu aceea, cã membriloru nou insinuat li se va extradã diplom'a dupa ce se voru fi obținutu aprobarea adunarii generale a Asso-ciatiei.

Cuprinsulu protocolulu adunarii generale servesce spre placuta sciintia, aprobãndu-se alegerea fãcuta, precum si pre-miarea intentionata.

Nr. 112. Mihaiu Candrea, studentu de cl. III. gim. si stipendiatu alu Asociatiunei 'si legitimêza sporiulu fãcutu in studii. (Ex. Nr. 210/1888).

— Spre sciintia. Stipendiulu se lasa tinerului Michaiu Candrea si pe viitoriu in folosire, dupa-ce a doveditu sporu bunu in studii si purtare morala deplinu corespondetõre.

Nr. 113. Iosifu Moianu, elevu alu scõlei de sculptura din Satu-lungu in class'a III. si stipendiatu alu Asociatiunei do-vedindu sporiulu fãcutu in studii 'si presenta cvit'a pentru rat'a din urma a anului scolariu 1887/8. (Ex. Nr. 173/1888).

— Cuitanti'a elevului Iosifu Moianu se transpune la cass'a Asociatiunei spre a fi onorata.

Numitul tineru este totodata incunoscintiatu, cã cu 30 Septembrie a. c. stipendiulu avutu i se sistêza, dupa-ce adunarea generala tînuta in acestu anu nu la mai preliminatu si densulu 'la folositu deja 6 ani.

Nr. 114. Ioanu Ratiu, studentu de cl. V. la liceulu r-cath. din Cluju si stipendiatu alu Asociatiunei, 'si presenta cuitanti'a pentru ratele Octomvrie — Iunie anulu scol. 1887/8. (Ex. Nr. 177/1888).

— Cuintanti'a nefiindu in ordine vidimata de cãtra di-rectiunea institutului, la care 'si urmêza tinerulu Ioanu Ratiu studiile, nu se pôte onorã pãna ce numitul tineru nu 'si va fi legitimatu sporiulu fãcutu in studii.

Nr. 115. Secretariulu II notifica comitetulu, cã cu finea anului scol. 1887/8 au devenitu in vacantia doue stipendii si anume: a) unulu de 60 fl. din fundatiunea „Marinovicu“ si b) unulu totu de 60 fl. din fundatiunea „Galliana“, ambe pentru studenti la gimnasiu.

— Pentru conferirea stipendiiloru vacante sê se escrie concursu.

Nr. 116. Maria Bogorinu din Sibiu se róga a i se conferi postul de bona la internatulu impreunatu cu scól'a civila a Asociatiunei. (Ex. Nr. 186/1888).

— Cererea Mariei Bogorinu se transpune directiunei institutului Asociatiunei spre competenta afacere, conformu prescrizeloru §-lui 29 din Regulamentulu internu.

Nr. 117. Iosifu Popescu, invetiatoriu in Valisióra comitatulu Hunedórei, cere a i se primí in scól'a civila de fete a Asociatiunei cu întreținere gratuita in internatulu impreunatu cu numit'a scóla una din fetitiile sale. (Ex. Nr. 225/1888).

— Fiindu trebuintiele scólei inca multe, cererei presentate nu se póte satisface.

Nr. 118. Alexandru Cassa, maestru pantofariu in Gherl'a, arata, cá invetiachelulu Aurelu Popu din Catiau, stipendiatu alu Asociatiunei a parasitu meseri'a, fiindu la cererea parintiloru demisu dupa tóte formalitatile, si cá rat'a din ajutoru, ce tocmai 'i se eliberase si trimise se afla depusa la directiunea Reuniunei de meserii din Gherl'a, asteptându-se dispoziuniile acestui comitetu. (Ex. Nr. 228/1888).

— Spre sciintia. Ajutoriulu conferitu tinerului Aurelu Popu se sistéza, avendu a se escrie concursu pentru conferirea acelui-a; d-lu Alexandru Cassa se fia rugatu a transpune la cass'a Asociatiunei sum'a depusa la directiunea Reuniunei de meserii din Gherl'a.

Nr. 119. Directiunea despartimentului I. (Brasiovu) alu Asociatiunei substerne protocolulu subcomitetului luat in siedinti'a dela 16/28. Iuliu 1888.

Din protocolu se vede:

a) cá s'a hotaritu, cá taxele de pe la membrii sè se incaseze cu abatere dela usulu introdusu, prin functionarii despartimentului, sau apoi sè se comunice directiunei despartimentului list'a membriloru;

b) cá adunarea generala a despartimentului se va ținea spre finea lui Augustu a. c. in Zernesci, eventualu in Brasiovu (Ex. Nr. 233/1888).

— Cuprinsulu protocolului servesce spre sciintia cu aceea, cá asupra modalitatii pentru incassarea taxeloru, acestu comitetu va revení in un'a din siedintiele mai deaprópe, ér' eventual'a hotarire o va comunicá si acestui despartimentu.

Nr. 120. Veduv'a Catarin'a Marin'a din Boiti'a, comitatulu Hunedórei, se róga a i se primí fetiti'a mai marisióra Aureli'a cu întreținere gratuita in internatulu scólei civile a Asociatiunei, spre a'si putea urmá studiile la numit'a scóla. (Ex. Nr. 236/1888).

— Fiindu inca multe trebuintiele scólei, cererei presente nu se póte satisface.

Nr. 121. Amali'a Popu, eleva de clas'a 8-a a scólei superióre de fete din Orastie, se róga pentru conferirea unui postu de bona la internatulu impreunatu cu scól'a civila de fete a Asociatiunei transilvane. (Ex. Nr. 248/1888).

— Cererea Amaliei Popu se transpune directiunei institutului Asociatiunei spre competenta afacere, conformu prescrizeloru §-lui 29 din regulamentulu internu pentru numitul institutu.

Sibiu, d. u. s.

George Baritiu m. p.,
presiedinte.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu II.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde dloru: Elia Macellariu, Dr. II. Puscariu, Nicanoru Fratesiu.

S'a cetitu si verificatu. Sibiu, 25 Augustu 1888.

E. Macellariu m. p. Dr. II. Puscariu m. p. Nicanoru Fratesiu m. p.

Nr. 253/1887.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luat in siedinti'a dela 25 Augustu st. n. 1887.

Presiedinte: George Baritiu. Membrii presenti: Elia Macellariu, Br. Davidu Ursu, I. V. Russu, Dr. Ilarie Puscariu, Partenie Cosm'a, Ioanu Popescu, N. Fratesiu controloru.

Secretariu: Dr. Ioanu Crisianu.

Nr. 122. D-lu Vasilie Suci profesoru preparandialu in Gherl'a prin hãrti'a dto 24 Augustu a. c. incunoscintiéza comitetulu, cá impregiurari familiare nu'i permitu a se stramu... cu locuinti'a, si astfelu a primí postul de invetiatoriu la scól'a civila de fete a Asociatiunei, ce 'i s'a conferitu in siedinti'a dela 17 Augustu a. c. (Ex. Nr. 252/1888).

— Spre sciintia.

Nr. 123. In legatura cu cele de sub Nr. precedentu secretariulu II propune si

— Comitetulu numesce de invetiatoriu provisoru la scól'a civila a Asociatiunei in locul d-lui V. Suci, pe candidatulu Michaiu Pervu absolventu de facultatea filosofica din Cluju si Greifswald si doctorandu.

Nr. 124. Ioanu Guguianu absolventu de silvicultura, fostu stipendiatu alu Asociatiunei transilvane, 'si legitiméza sporulu făcutu in studii si cere a i se elibera restulu, rat'a IV pe anulu scol. 1884/5 si rata IV pe anulu scol. 1886/7 (Ex. Nr. 223/1888).

— Satisfacèndu petentele conclusului comitetului dto 2 Augustu 1887 Nr. prot. 95 cu provocare la acelu concludu, 'i se eliberéza rat'a IV pe anulu scol. 1886/7. Incátu privesce rat'a IV. din stipendiu pe anulu scol. 1884/5 aceea, avendu, in vedere conclusele anterióre in acésta materia, nu se póte elibera.

Nr. 125. Guvernant'a provisóra la internatulu impreunatu cu scól'a civila a Asociatiunei abdice cu incepere dela 1-ma Septembrie a. c. dela postul avutu, cerendu a i se inapoi documentele. (Ex. Nr. 239/1888).

— Abdicerea se intielegea de sine dela 30 Iuniu a. c. documentele cerute se restitué.

Nr. 126. Pentru acoperirea trebuintieloru referitóre la Alimentare in internatulu impreunatu cu scól'a Asociatiunei pâna la inceperea scólei

— Se eliberédia la mân'a directórei internatului cá conducetórei alimentarii, sum'a de 500 fl., avendu numit'a conducetóre a face, la timpulu seu, socotél'a despre numit'a suma.

Sibiu, d. u. s.

George Baritiu m. p.,
presiedinte.

Dr. Ioanu Crisianu m. p.,
secretariu II.

Verificarea acestui procesu verbale se increde dloru: protopopu I. V. Russu, I. Popescu, Nicanoru Fratesiu.

S'a verificatu. Sibiu, in 29 Augustu 1887.

I. Popescu m. p.

I. V. Russu m. p.

N. Fratesiu m. p.

Nr. 282/1887.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedinti'a dela 18 Septembrie 1888.

Presiedinte: G. Baritiu. Membrii presenti: D. br. Ursu, Dr. Il. Puscariu, P. Cosm'a, E. Macellariu, I. Hani'a, B. P. Harsianu, I. Popescu, Z. Boiu, Geras. Candrea cassariu.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 127. Presidiulu aducendu la cunoscintia, ca la acesta ntia s'au invitat si functionarii, precumu si membrii colului, alesi in adunarea generala din Abrudu, saluta pe ce s'au prezentatu.

— Spre sciintia.

Nr. 128. Secretariulu presenta procesele verbale ale adunarii generale a XXVII-a tinuta la 5 si 6 Augustu n. a. c. in Abrudu (Ex. Nr. 249/1888).

— Spre sciintia, avendu a reveni asupr'a concluseru speciale.

Nr. 129. In conformitate cu cele de sub punctulu precedentu se comunica, ca prin conclusele adunarii generale din siedinti'a I-a Nr. 7 si 9 si din siedinti'a II-a Nr. 18 au fostu declarati membrii ai Asociatiunei urmatorii, si anume:

a) membrii fondatori: Ioanu Iancu preotu in Bucium-Poeni, Alexandru Filippu, avocatulu in Abrudu; si Alexandru Danciu, proprietariu si directorulu de mine in Bucium-Cerbu;

b) Membrii pe viatia: tractulu protopresb. gr. cath. alu Clujului, Dr. I. Crisianu, profes. seminarialu si secretariu II alu Asociatiunei in Sibiu; Nicolau Adamovici, preotu in Bucium-Poeni; Ioanu Todescu, preotu in Bucium-Cerbu; Simeonu Damianu, avocatulu in Brasiovu; Nicolau Florescu, propriet. in Ighiu; Nicolau Lobontiu, proprietariu in Abrudu; Petru Paulu sen., proprietariu in Zlatna; Nicodin Cotisielu, propr. in Chertege.

c) Membrii ordinari cu taxe anuale: Simeonu Nistoru, drd. in Cluju; Demetriu Cutenu, v. protopopu in Sacadate; Moise Gruia, proprietariu in Sebesiulu inf.; Vasile Barbu, Muntenu, preotu in Datesiu; Alexandru Campenu, notariu comunalu in Budiu; Ioanu Boieru, preotu in Lechinti'a; Ioanu Cățana, proprietariu in Datesiu; Romulu Orbenu, preotu in Ielandelu; Spiridonu Mardanu, preotu in Sămbat'a superiōra; Iosifu Catiaveiu, preotu in Lis'a; Gavriulu Popu, invetiatoriu dirig. in Lis'a; Ioanu Tierenu din Cheti'a; Emanuilu Besia, invetiatoriu dirig. in Poiana; Nicolau Schiau, notariu in Toparcea; Min'a Nicolau Ciugudenu in Poiana, Iosifu Hatiaganu, preotu in Salcio'a inf.; Ioanu Partila, preotu in Pocég'a sup.; George Cimoc'a preotu in Salcio'a inf.; Löwy Hermanu, negutiatoriu in Ofenbai'a, Nicolau Candrea, notariu in Vidr'a inf.; Nicolau Voda, preot in Vaidei; Teodoru Mog'a, proprietariu in Zălaulu de Câmpie; George Ciaclanu, proprietariu in Lechinti'a de Câmpie; George Florianu, preotu in Săngerulu de Câmpie; Petru Rosc'a, protopopu in Agribiciu; George Siandru, proprietariu in Cuiesti; Petru Uilacanu, protopopu in Reghinu; Iosifu Gombosiu, invetiatoriu in Vidr'a sup.; Amos Frăncu, cand. de avocatulu in Sibiu; Dionisiu Adamovici, preotu in Abrudu; Vasiliu Damianu, protopopu in Bradu; Nicolae Baisianu, preotu in Bucium-Ishita; Dr. Isidoru Marcu, profesoru in Blaju; Dr. Petru Span, invetiatoriu in Sibiu; Ioanu Stoic'a, profesoru in Blaju; Gregoriu Sim'a alui Ioanu, preotu in Cărpinișu; George Sturz'a, preotu in Abrudu-Satu; Romulu Marcu, preotu in Bistr'a; Ioanu Macaveiu jun., proprietariu in Buciumu-Sias'a; Ioanu Nicola, preotu in Albac; Nicolae Mestecanu, preotu in Rosi'a; Alexie Berinde; v. prot. in Seini; Demetriu Muntenu, subjude reg. in Cămpeni; Ioanu

Rusanu, proprietariu in Mesentea; George Lupu, proprietariu in Bucium-Poeni; Petru Achimu, proprietariu in Bucium; Simeonu Dragomiru, notariu in Gurasada; George Ivascu, comerciantulu in Abrudu; Petru Gosia, notariu in Lupsia; Alexandru Tuhuti; propriet. in Abrudu; Terentiu Jurchescu, creditorulu in Abrudu, Iuliu Mutiu, masariu in Abrudu; Iosifu Draia, propriet. in Abrudu satu; Ioanu Ternovenu, protonot. in Abrudu; Simeonu Ianculescu, notariu in Poiana-marului; Ludovicu de Raczkövy; negutiatoriu in Abrudu, Ioanu Naicu, proprietariu in Bucium-Sasa; Iuli'a V. Albini, notariu in Zlatn'a; Nicolau Motor'a, preotu in Sohodolu; Nicolau Tiandrua Duba, proprietariu in Bucium-Poeni, Silviu Moldovanu, candidatulu de avocatulu in Baiti'a; Dr. Alexandru Siulutiu, mediculu in Abrudu.

— Spre sciintia, avendu a li se trimite diplomele de membru.

Nr. 130. Prin conclusulu adunarei generale din siedinti'a II. Nr. 16 se transpunu comitetulu spre competenta afacere:

a) cererea Annei Draghiciu din Orestie pentru unu stipendiu sau ajutoriu pe sem'a fiului ei George invetiaceulu de papucariu in Orestie si

b) cererea lui Nechiforu Hatieganu, notariu cercualu in Berghinu, pentru unu ajutoriu pe sem'a fetitieloru sale Paraschiv'a si Asinefta.

— ad a) Petent'a se indruméza a reflecta la concursulu ce cu datulu 28 Augustu a. c. Nr. 250 s'a scrisu din partea acestui comitetu instruându-si cererea in sensulu conditiunilor stipulate in numitulu concursu;

ad b) cererea nu se pōte luá in considerare din moti-vulu, ca Asociatiunea pentru acuma nu dispune de sume pentru asemenea scopuri.

Nr. 131. Prin conclusulu adunarei generale din siedinti'a II. Nr. 37 se lasa in apretierea comitetulu cererea comitetulu reuniunei femeiloru romane din Abrudu si giuru, pentru unu ajutoriu anualu pe sem'a scōlei de fetitie sustinute de numita reuniune.

— Spre sciintia, avendu comitetulu a reveni la acestu obiectu.

Nr. 132. Prin conclusele adunarii generale din siedinti'a II Nr. 20 si 34 s'a luatu spre sciintia cuprinsulu raportulu generalu, prezentatu adunarii din partea comitetulu, si s'a datu comitetulu absolutoriu pentru gestiunea din anulu 1887. In catu pentru ingrigirile fostulu cassariu, relative la datori'a contractata si ajutorarea deocamdata permanenta pentru scōla de fetitie a Asociatiunei, adunarea avendu deplina incredere in intielepciunea comitetulu, apretiaza tōte dispositiunile acestuia, recomāndādu posibil'a sporire a fondulu de reserva. Totodata se esprima comitetulu multiamit'a adunarii generale, pentru lucrarile neobosite intru ajungerea rezultateloru salutarie de pana acum.

— Spre sciintia.

Nr. 133. Prin conclusele adunarii generale din siedinti'a II Nr. 21 si 22 s'a datu expresiune de adēca durere pentru perderea conducatoriloru Asociatiunci, a presiedintelui Timoteiu Cipariu si a vice-presiedintelui Iacobu Bolog'a si s'a insarcinatu comitetulu.

a) a se ingrigi de procurarea portreteloru conducatoriloru sei de pana acum: Andreiu br. de Siaguna, Ladislau V. br. Popu, Timoteiu Cipariu si Iacobu Bolog'a, si inca amesuratu demnitatii acestei idei, si pe acelea ale asieza in sal'a festiva a scōlei Asociatiunei;

b) a se ingrigi de compunerea biografiiloru decedatiloru conducatori;

c) a trimite despre acēsta resolutiune a adunarii generale extracte autentice Préveneratelor consistōre metropolitane din Sibiu si Blaju si ilustreloru familii ale Br. Popu si Iacobu Bolog'a.

— Spre sciintia. Esecutarea insarcinarilor cuprinse la pt. *a* si *b* se increde unei comisii in persoanele presedintelui G. Baritiu, a vice-presedintelui N. Popea si a membrilor din comitetu: Dr. I. Puscariu si I. Hani'a si a secretariului II. Dr. I. Crisanu.

Esecutarea insarcinarii cuprinse la pt. *c* se increde biroului.

Nr. 134. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 23 adunarea si-a esprimitu votulu seu de recunoscintia fatia de acea imprejurare, ca desi a ramasu comitetulu orfanu, perdiendu-si pe capii sei, totusi lucrarile sale si le a continuatu cu zelu laudabilu; ba d-lu Dr. I. Crisanu a adusu si jertfa materiala in favorulu Associatiunei, renuntandu la remuneratiunea de bibliotecariu.

— Spre sciintia.

Nr. 135. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 24 comitetulu a fostu insarcinatu se continue recercarile sale, pentru de a satisface mandatulu primitu in adunarile generale de mai nainte, in caus'a fundatiunei scólei centrale romane, ce ar' fi sè se intemeieze in Gherl'a.

— Spre scire si conformare. Cu esecutarea se insarcinédia biroulu.

Nr. 136. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 25 adunarea a luat la cunoscintia cele cuprinse in raportulu generalu alu comitetului relativu la scól'a Associatiunei, exprimându-si parerea de reu, ca organele didactice, care 'si au datu dimisiunea in decursulu anului de invetimentu, n'au statu la postulu loru si nu au asteptatu votulu adunarii generale.

— Spre sciintia.

Nr. 137. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 29 se iau spre sciintia pasii, ce i-au facutu comitetulu, pentru o mai corespondietóre arondare a despartieminteloru Associatiunei, din ce se spera o activitate cu rezultate mai favorabile pentru Associatiune.

— Spre sciintia.

Nr. 138. In conformitate cu conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 31 propunerile facute de membrulu Vasile Basiota, in caus'a lasamentului dupa fericitulu Ioanu Popu Bota si a intrebuintari venitului din lasamentulu dupa fericitulu Avramu Iancu in parti egale, pentru scól'a sustinuta de reuniunea femeiloru romane din Abrudu si giuru si pentru scól'a romana din Câmpeni s'au lasatu la apretierea comitetului.

— Spre sciintia, avèndu a reveni la acestu obiectu.

Nr. 139. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 32 adunarea a primitu in principiu propunerea archidiaconului Gavrilu Popu din Cluju, referitóre la crearea a dóue stipendii pentru tineri din muntii apuseni, cari ar voi se invetie industri'a de sculptura in lemn la vre-unu institutu din patria si a pusu in sarcin'a comitetului, cá in cadrulu budgetului sè se ingrigésca despre realisarea ei.

— Spre sciintia si conformare.

Nr. 140. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 33 s'a hotaritu, ca adunarea proxima sè se fña in opidulu Fagarasiu, remanèndu, cá terminulu mai de aprópe se'lu fixeze comitetulu in cointielegere cu Romanii Fagarasieni.

— Spre sciintia.

Nr. 141. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 35 s'a stabilitu budgetulu pro 1889 intocmai cu preliminarulu presentatu de comitetu.

— Spre sciintia.

Nr. 142. Prin conclusulu adunarii generale din sedinti'a II Nr. 38 s'a alesu prin aclamatiune, cu o generala insufletire, de presidentu alu Associatiunei, in loculu decedatului

Timoteiu Cipariu, dlu Georgiu Baritiu, si de vice-presedinte, in loculu decedatului Iacobu Bolog'a, dlu archimandritu si vicariu archiepiscopescu Nicolau Popea, de cassariu in loculu dlui Eugenu Brote s'a alesu dlu Gerasimu Candrea, asesoru consistorialu, ér de bibliotecariu in loculu fostului bibliotecariu si actualului secretariu II. alu Associatiunei, a dlui Dr. I. Crisanu, s'a alesu dlu Dr. Petru Span, invetiatoriu, in fine de membru in comitetu in loculu dlui capitanu c. r. in pensiune Constantin Stezaru, s'a alesu dlu directoru seminarialu Ioanu Hanea.

— Spre sciintia.

Nr. 143. Prin conclusulu adunarii generale de sub Nr. prot. 18 se constata: a fi incassatu cu ocaziunea adunarii generale in totalu sum'a de 1333 fl. v. a. din care se transpune comitetului sum'a de 1233 fl., ér restulu de 100 fl. tax'a de membru pe viatia a unuia dintre membrii nou insinuati; va urmá a se transpune in modu supletoru.

— Spre sciintia, constatându-se intrarea sumei de 1233 fl. v. a.

Nr. 144. Secretarii I. si II. ai Associatiunei presenta consemnarea speseloru de drumu, facute cu ocaziunea calatorie in adunarea generala a Associatiunei, ținuta in Abrudu, si inderetu in sum'a totala de 42 fl. 72 cr. (Ex. Nr. 264/1888.)

— Se asemnéza la cassa sum'a de 42 fl. 72 cr. v. a. spre platire la adres'a numitiloru functionari ai Associatiunei.

Nr. 145. Directorulu scólei civile de fete cu internatu a Associatiunei, dlu Ioanu Popescu, prin harti'a dto 15 Sept. a. c. presenta protocélele conferintieloru corpului didacticu dela numit'a scóla, ținute la 3 si 12 Sept. a. c. cu aclusele acelora. (Ex. Nr. 281/1888.)

— Spre sciintia, constatându-se pre bas'a protocéloru alaturate, ca fiindu tóte lucrarile pregatitóre terminate, invetiatorii alesi in persoanele d-loru P. Span doctoru in filosofia dela universitatea din Jen'a, unde a fostu aplicatu si cá practicantu la scól'a de modelu de lãnga seminarulu academicu pedagogicu in decursu de aprópe doi ani, Vasile Bolog'a absolventu de filosofia la universitatea din Vien'a si Budapest'a si doctorandu, si Michaiu Pèrvu absolventu de filosofie la universitatea din Cluju si Greifswald, doctorandu, avèndu si examenele profesionale pentru gimnasia, precum si invetiatórea aléa in persón'a D-siórei Aureli'a Filipescu absolventa dela institutu pedagogicu de statu din Cluju, si cu examenu de calificatiune dela acelu institutu, la 6 Septembrie a. c. si-au si inceputu activitatea, ca pana la 15 Septembrie a. c. au fostu inscrise dejá 64 eleve, dintre care 34 suntu interne, ér' alte 5 s'au insinuatu spre a fi primite in internatu.

Nr. 146. Secretariulu II arata, ca directór'a internatului dra Elen'a Petrascu inca prin harti'a dto 16 Iulie a. c. a depusu la comitetu documentele despre spelele facute de elevele interne, si de internatulu scólei, si anume:

a) unu estrasu din protocolulu de cassa despre primirea si predarea baniloru cu 107 documente si 5 carti cu Nrii 1—5;

b) unu estrasu din caietele elevelor despre spelele pro 1887/8 cu 40 caiete despre inscrierea obiecteloru predate elevelor interne;

c) consemnarea in detaliu a speseloru internatului, si

d) consemnarea in detaliu a speseloru facute de eleve: cu rugarea, a i se dá absolutoriulu.

In asteptarea cá se intre si ratiociniulu despre intratele si esitele scólei impreunate cu internatu in decursulu anului 1887/8 din partea fostului directoru alu institutului, ceea-ce pana adi inca n'a urmatu, si cu acela dimpreuna sè se predea unei comisii spre censurare, nu s'a presentatu pana acum comitetului nici susamintit'a hartie a directórei cu aclusele indicate. (Ex. Nr. 198/1888.)

Documentele substernute de directór'a internatului se predau unei comisii in persoanele dloru P. Cosm'a si Gera-

simu Candrea cu insarcinarea, de ale censurá deodata cu ratiociniulu, ce'lu va substerne la comitetu fostulu directoru alu institutului dlu Septimiu Albini, si totdeodata a examiná si censurá si proiectulu de budgetu pe sém'a scólei Asociatiunei pentru anulu scolaru 1888/9, pe care-l va substerne in modu supletoriu directiunea scólei, eventualu a pregatí in cointielegere cu numit'a directiunea unu asemenea proiectu, ér despre resultatu a raportá la timpulu seu.

Fostulu directoru alu institutului Asociatiunei, dlu Septimiu Albini, se fia recercatu a substerne deadreptulu la comitetu fara amánare ratiociniulu asteptatu despre intratele si esitele scólei Asociatiunei impreunate cu internatu in decursulu anului scol. 1887/8.

Nr. 147. Cassariulu Asociatiunei dlu Gerasimu Candrea, rapórtéza, cá repararea caseloru aparținétóre la lasamentulu Avramu Jancu s'au terminatu, si cá ar fi a se asemná la cassa pretiulu lucrului in favorulu lui Avramu Jancu, carele a indeplinitu numitele reparaturi. (Ex. Nr. 259/1888.)

— Se asemnéza la cass'a Asociatiunei sum'a de 200 fl. v. a. spre platire la adres'a numitului intreprindietoriu, cu aceea, cá restulu din sum'a preliminata pentru susatinsele reparaturi se va eliberá numai dupa-ce va fi urmatu luarea in séma si collaudarea lucrariloru sevirsite prin esmisulu comitetului dlu Michailu Andreic'a, caruia i se voru trimite spre orientare conditiunile de licitatiune, relative la numitele lucrari.

Nr. 148. Rugarea Eugeniei Florianu din Brasiovu, pentru conferirea unui postu de guvernanta eventualu si incredintiarea lucrului de mánã in internatulu dela scól'a Asociatiunei. (Ex. Nr. 257/1888.)

— Se transpune spre opinare directiunei institutului.

Sibiu, d. u. s.

Georgie Baritiu m. p.,
presiedinte.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde dloru:
Ioanu Hannea, II. Puscariu, I. Popescu.

Cetitu si verificatu.

Dr. II. Puscariu m. p. I. Hannea m. p. I. Popescu m. p.

List'a membriloru nou insinuati la adunarea generala a Asociatiunei transilvane ținuta in Abrudu la 4 si 5 Augustu st. a.

Siedinti'a I.

a) Membrii fundatori.

Ioanu Iancu, preotu in Bucium Poieni; Alexandru Filipu, advocatu in Abrudu.

b) Membrii pe viatia.

Nicolae Adamovici, preotu in Bucium-Poieni; Ioanu Todescu, preotu in Bucium-Cerbu; Simeonu Damianu, advocatu in Brasiovu; Nicolae Florescu, proprietariu in Ighiu (M. Igen); Nicolau Lobontiu, proprietariu in Abrudu.

c) Membrii ordinari cu taxa anuala.

Dionisiu Adamovici, preotu in Abrudu; Vasiliu Damianu, protopopu in Bradu; Nicolae Baisianu, preotu in Bucium-Isbit'a; Dr. Isidoru Marcu, prof. in Blaju; Dr. Petru Spanu, invetiatori in Sibiu; Ioanu Stoic'a, profesoru in Blaju; Gregoriu Sim'a alu lui Ioanu, preotu in Cárpenisiu; George Sturz'a, preotu in Abrud-Satu; Romulu Marcu, preotu in Bistra; Alexandru Papiu, preotu in Bistra; Ioanu Macaveiu jun., proprietariu in Bucium-Siasa; Ioanu Nicola, preotu in Albacu; Nicolae Mes-técanu, preotu in Rosi'a; Alexiu Berinde, protopopu in Seini;

Demetriu Munténu, subjude reg. in Câmpeni; Ioanu Rusanu, proprietariu in Mesentea; George Lupu, proprietariu in Bucium-Poieni; Petru Achimu, proprietariu in Bucium; Simeonu Dragomiru, notariu in Gurasada; George Ivascu, comerciantu in Abrudu; Petru Gosi'a, notariu in Lups'i'a; Alexandru Tuhuti, proprietariu in Abrudu; Terentiu Iurchescu, croitoriu in Abrudu; Iuliu Mutiu, masariu in Abrudu; Iosifu Draia, proprietariu in Abrudu-satu.

Siedinti'a II.

a) Membrii pe viatia.

Petru Paul sen., propriet. in Zlatna; Nicodim Cotisielu, proprietariu in Certege.

b) Membrii ordinari cu taxa anuala.

Ioanu Târnovénu, protonotariu in Abrud; Simeonu Ianculescu, notariu in Poién'a-Marului; Ludovicu de Ráczkövy, negutiatoriu in Abrudu; Ioanu Naicu, proprietariu in Bucium-Siasa; Iuliu V. Albini, notariu in Zlatn'a; Nicolau Motor'a, preotu in Sohodolu; Nicolau Tiandrau Dobeiu, proprietariu in Bucium-Poieni; Silviu Moldovanu, candidatu de advocatu in Baiti'a; Dr. Alexandru Siulutiu, medicu in Abrudu.

Bibliografia.

In septemánile din urma ne mai venira spre anuntiare câteva carti si carticele, cu care se mai inavutí literatur'a nóstra si prin care se propaga limb'a nationala; acestea sunt:

— Icón'a sufletului, carte de rogaciuni si cântari besericesci, prelucrata si edata cu permissiunea maritului ordinariatu diecesanu gr. cath. de Gherl'a, prin subscrisulu. Cu tipariulu Imprimariei „Aurora“ in Gherl'a, 1888.

La anulu 1884 amu fostu tiparitu acésta carte in prim'a editiune, cu scopulu de a dá in mán'a junimei si a poporului nostru credinciosu unu modestu manualu, care contienédu rogaciuni si cântari pentru deosebite ocazioni, se-i servéscã de unu mijlocu a se deprinde in cele sáncte, spre a inaintá pe adeverat'a cale ce conduce la cultur'a morala si a pietatiei religióse.

Din esperienti'a căscigata in acestu scurtu intervalu a aparitiunei carticelei amintite, m'amu convinsu cá aceea a fostu binevenita — fiindu totu odata indemánatica si la prepararea junimei in cântarile dela Mánecatu, S. Liturgie, Inseratu, Inmormentare s. c. l. M'amu convinsu despre folósele practice căstigate cu ajutoriulu aceleia in asta directiune si din numerósele adrese magulitóre cu cari amu fostu onoratu din mai multe párti. Intre altii, unu distinsu si luminatu barbatu alu bisericeii nóstre me intimpina cu acestea: „Cartea... Icón'a Sufletului, e unu opu placutu si pe lângã o amplificatiune corespondietóre, ar' potea servi de manualu pentru intréga tinerimea nóstra scolara“.

Mánecându din acestea considerante si pentru cá se contribuescu, macaru cu unu graunte la oper'a marétia a luminarei poporului nostru si la alimentarea traditionalului simtiementu religiosu-moralu, ce 'lu caracteriséza din vechime, — amu prelucratu materi'a pentru a II-a editiune corésã si amplificata, pre care, in virtutea litereloru de inalta incuviintiare a Ilustrei Superioritati diecesane gr. cath. de Gherl'a, o amu supusu la tipariu.

La prim'a editiune, avédu se luptu cu tóte greutatile inceputului, fara indoiéla s'au ivitu unele defecte; adi inse cându 'mi permitu a anuntia Veneratului publicu retiparirea aceleia sub titlulu de mai susu, sum in placuta positiune a'lu incredintia cu onóre, cá prin amplificarea cu cele mai alese rogaciuni si cântari pentru ocazioni diverse, prin ortografi'a mai ingrigita si tipariulu corectu, prin intercalarea in contextu a 10 imagini frumóse, papirulu finu, elegant'i'a si soliditatea compactoriei, ér' in fine, deosebitu prin effinatatea

pretiului de vendiare: mi-amu pusu silintiele a o face càtu mai corespundietóre scopului indegetatu si accesibila junimei si poporului nostru credinciosu.

Cartea conține preste 200 pagini (mai de dóue ori cá prim'a editiune) si se póte distribuí OO. prenumeranti in lun'a Septembre a. c. pre lãnga pretiulu de 50 cr. alu unui esemplariu legatu in calcaiu de pãnza; in legatura de pãnza fina preste totu si cu gravuri inaurite va costa 75 cr. Compactata elegantu in piele, in imitatiune de metalu séu visonu de bordo cu gravuri si copcii va cost'a càte unu esempl.: 1 fl. 25 cr., 2 fl. si 3 fl. 20 cr.

Portulu postalu cade in sarcin'a prenumerantiloru.

Unde se va face prenumeratiune preste 10 esemplare, voiú da unulu gratuitu.

Rogu deci cu tóta onórea fratiésca pre Venerat'a Preotime romana, pre Stimatií DD. cantori, invetiatori si pre On. Intelligenti'a nóstra ce pórtu la inima educatiunea morala si religiósu a poporului, sè faca a ajunge acést'a carte pãna la casuti'a cea mai modesta a saténului romanu, care a invetiatu a scrie si cetí.

Recomandatu spriginului binevoitoriu, sum la dispositiune in Hotoanu, la diu'a SS. Apostoli Petru si Paulu 1888.

Cu veneratiune *Vasilíu Patcasíu,*
preotu romanu gr. cath.
in **Er.-Hatvan.**

post'a ult.: Tasnád-Szántó.
(Szilágy-Vármegye).

— Explicari la càrtile de limb'a latina, pentru clas'a I. si II Gimnasiala prelucrate dupa sistemulu lui H. Perthes de Paulu Budiú, profesoru gimnasialu, in colaborare cu Stefanu Iosifu, directoru si profesoru, si Andreiu Bàrsénu, profesoru. Brasiovu. Editur'a librariiei H. Zeidner. Tipografi'a Alexi 1888. pag. 87.

— Carte de cetire latina pentru clas'a II gimnasiala prelucrata dupa sistemulu lui H. Perthes de Paulu Budiú, profesoru gimnasialu in colaborare cu Stefanu Iosifu, directoru si profesoru, si Andreiu Bàrsénu profesoru. Brasiovu Editur'a librariiei H. Zeidner. Tipografi'a Alexi 1888. pag. 86.

— Vocabulariu Latinu, pentru clas'a II. gimnasiala prelucrata dupa sistemulu lui H. Perthes de Paulu Budiú, profesoru gimnasialu in colaborare cu Stefanu Iosifu, directoru si profesoru, si Andreiu Bàrsénu profesoru. Brasiovu Editur'a librariiei H. Zeidner. Tipografi'a Alexi 1888. pag. 128.

— Program'a Gimnasiului superioru, preparandiei, normei si si scólele populare de fetitie din Blasiu pre anulu scolastecu 1887/8 Blasiu 1888. Cu tipariulu Seminariului Archidiececanu. pag. 78.

— Raportulu alu XIX-lea despre Gimnasiulu superioru gr. cath. romanescu din Naseudu pre anulu scolasticu 1887/8 Sumariu: 1. Importanti'a sciintiei meteorologice de Dr. A. P. Alexi. — 2. Sciri scolastice de directore. Brasiovu Tipografi'a Alexi: 1888 pag. 146.

— Colinde, Càntece de stea si Urari la nunti, din poporu luate si poporului date de Dr. Ioanu alu lui G. Sbir'a profesoru c. r. la universitatea din Cernauti: membru alu Academiei Romane din Bucuresci, etc. Cu patru stampe: Nascerea, — Trei magi, — Botezulu, — Invierea. Editur'a Societatii pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a Cernauti 1888. Tipografi'a arhiepiscopala pag. 109.

— Manualu din legile despre usura (cãmàtãrnicia), cuprindiendu si teestulu originalu alu legiloru din 1877 art. VIII si din 1883 art. XXV. tradusu in limb'a romanésca, cu explicari de Pavelu Rotariu, avocatulu in Timisiór'a. Pretiulu 15 cr. unu esemplariu. Caransebesiu. Tipariulu tipografiei diecesane. — Editur'a autorului 1888. pag. 34.

— Convorbiri Literare, apare la I-m'a fia-care luni, Pretiulu abonamentului pe anu, pentru Romani'a 20 lei, pentru Transilvani'a, Bucovin'a si Ungari'a 15 lei, pentru tierile Uniunei postale, 30 lei, pentru espeditie recomandata 3 lei in plus. Esemplare cu numerulu 2 lei in Romani'a; 1 leu si 50 bani in Transilvani'a, Bucovin'a si Ungari'a, 3 lei in tierile uniunii postale. — Reclamatii pentru numere perdute nu se considera.

Abonamentele se adreséza la administratie deadreptulu Strad'a Berzi 96, sau: in Bucuresci, la librariile: Socecu & C-ia, E. Graeve & C-ia, S. Nerly; in Provincie, la librariile din localitati sau prin biroulu postalu: in Transilvani'a: la librariile: Ciurcu, Brasiovu; W. Krafft, Sibiiu; „Concordia“, Naseudu; librari'a diecesana, Blaju; in Bucovin'a, la Romualdu Schally, Cernauti; in Ungari'a la Klein, Arad; Librari'a diecesana Caransebesiu; in Austria, la Societ. acad. „Romani'a Juna“, Vien'a. Primitorulu abonamentului este tinutu a emite chitantia din carnetulu administratiei.

Nr. 6. Bucuresci 1 Septembre 1888 Anulu XXII. Directoru: Iacobu Negruzzi. Sumariu: M. Strajan, despre educatiunea de sine insusi. — Maniu, Despre poetulu Ronsard. — Stefanu Velovanu. Càtev'a cestiuni metodologice (urmare). — Oervantes, Don Quijote dela Mancha, trad. de S. G. Vargolici (urmare). — Alesiu V. Poesii Populare. Bibliografie. Tóte drepturile rezervate, Directi'a: Strad'a Romana 25. Editur'a si administrati'a Stabilimentului Graficu, Socecu & Teclu — Bucuresci. Strad'a Berzii Nr. 96 pag. 544.

Scól'a superióra de fetitie din Sibiiu.

Transportu din Nr. 17—18: 11.001 fl. 40 cr., 200 fl. in obligatiuni, 932 fl. 43 cr. in libele de depuneri.

Prin list'a Nr. 81 a lui P. Cosm'a, prin colectantulu Romulu Crainicu din Dobr'a:

Vicentiu Nicul'a, econ. din Holdea 1 fl.; Teodoru Mundece, econ. din Laseu 1 fl.; Ios. Marcocénu, econ. din Abucea 1 fl.; Iuonasi Munténu, econ. din Roscani 1 fl.; Tom'a Némtiu, econ. din Dobr'a 1 fl. totalu fl. 5.—

Prin list'a Nr. 82 a lui P. Cosm'a, prin colectantulu Neculae Lupu din Hunedór'a:

Iosifu Mircea, econ. din Feresd 1 fl.; Petru Bistranu, econ. din Feresd 1 fl.; G. Romcea, econ. din Feresd 1 fl.; G. Rimbasi, econ. din Hunedór'a 1 fl.; George si An'a Bistrénu, econ. din Feresd 1 fl. totalu fl. 5.—

Prin list'a Nr. 83 a lui P. Cosm'a, prin colectantulu Dr. Vasilie Luca ci din Sisiesci:

Brebanu Abrah., econ. din Mocir'a 1 fl.; George Farkas, econ. din Ungurasiu 1 fl.; Pavelu Timaru, econ. din Rusi 1 fl.; Pavelu Pascanu, econ. din Rusi 1 fl.; Bont'a Danila, econ. din Sisiesci 1 fl. totalu fl. 5.—

Sum'a totala fl. 11016. 40 cr.; in obligatiuni 200 fl.; in libele de depuneri 932 fl. 43 cr.

Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romanu si cultur'a poporului romanu.

Erata. In Nr. 17—18 a. c. pag. 147, colón'a 2 alinea 53 s'a stracuratu o eróre: cà „cineva invita pre toti óspetii dela casele particulariloru in scólele cele noue ale comunei,“ carea eróre rogu a se rectificá: cà acele scóle nu suntu ale comunei, ci suntu proprietatea bisericeii gr. cath. din Buciumu-Siés'a, cu ale càrei spese de vre-o 5000 fl. v. a. s'a si ridícatu acelu pomposu edificiu scolasticu in anulu espiratu.

Iosifu Ciur'a.